

SÉANCE DU MERCREDI 8 MAI 1996 VERGADERING VAN WOENSDAG 8 MEI 1996

SOMMAIRE :

CONGÉ :

Page 999.

EXCUSÉS :

Page 999.

MESSAGES :

Page 999.

Chambre des représentants.

COMMUNICATIONS :

Page 1000.

1. Cour d'arbitrage.
2. Parlement européen.
3. Fonds belgo-congolais d'amortissement et de gestion.

COMPOSITION DE COMMISSIONS (Modification) :

Page 1001.

PROPOSITIONS (Discussion) :

Proposition de loi spéciale modifiant la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles et la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises, en vue d'organiser les incompatibilités édictées entre les fonctions de membre d'une assemblée parlementaire et de membre d'un Gouvernement fédéral, communautaire ou régional.

Proposition de loi modifiant la loi du 6 août 1931 établissant les incompatibilités et interdictions concernant les ministres, anciens ministres et ministres d'État ainsi que les membres et anciens membres des Chambres législatives.

Discussion générale. — *Orateurs* : **MM. Hotyat**, rapporteur, **Lallemand**, **Coveliers**, **Loones**, p. 1001.

Discussion et vote des articles, p. 1005 et p. 1006.

INHOUDSOPGAVE :

VERLOF :

Bladzijde 999.

VERONTSCHULDIGD :

Bladzijde 999.

BOODSCHAPPEN :

Bladzijde 999.

Kamer van volksvertegenwoordigers.

MEDEDELINGEN :

Bladzijde 1000.

1. Arbitragehof.
2. Europees Parlement.
3. Belgisch-Kongolees Fonds voor delging en beheer.

SAMENSTELLING VAN COMMISSIES (Wijziging) :

Bladzijde 1001.

VOORSTELLEN (Bespreking) :

Voorstel van bijzondere wet houdende wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen en van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, ten einde een regeling te treffen voor de onverenigbaarheid tussen het ambt van lid van een parlementaire assemblée en het ambt van lid van een federale, een Gemeenschaps- of een Gewestregering.

Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 6 augustus 1931 houdende vaststelling van de onverenigbaarheden en ontzeggingen betreffende de ministers, gewezen ministers en ministers van Staat, alsmede de leden en gewezen leden van de Wetgevende Kamers.

Algemene beraadslaging. — *Sprekers* : **de heren Hotyat**, rapporteur, **Lallemand**, **Coveliers**, **Loones**, blz. 1001.

Bespreking en stemming over de artikelen, blz. 1005 en blz. 1006.

Proposition de résolution sur la situation en Irak.

Discussion. — *Orateurs*: **MM. Staes, Mahoux, Mme Sémer, M. Destexhe, Mme Bribosia-Picard, M. Anciaux**, p. 1014.

RÉVISION DE LA CONSTITUTION:

Révision de l'article 41 de la Constitution (*Doc.* 1-49/1, 2).

Révision de l'article 41 de la Constitution (*Doc.* 1-185/1 à 5).

Discussion. — *Orateurs*: **MM. Caluwé**, rapporteur, **Erdman, Coveliers, Desmedt, Verreycken, Loones, Boutmans**, p. 1007.

ORDRE DES TRAVAUX:

Page 1014.

PROJET DE LOI (Dépôt):

Page 1019.

Projet de loi modifiant les lois sur le Conseil d'État, coordonnées le 12 janvier 1973.

PROPOSITIONS (Dépôt):

Page 1019.

Mme Lizin. — Proposition de loi réglant certains aspects non couverts des séquelles de guerre.

M. Mahoux. — Proposition de loi modifiant la loi du 7 février 1994 pour évaluer la politique de coopération au développement en fonction du respect des droits de l'homme.

Mme Milquet. — Proposition de loi créant un tribunal de la famille.

M. Lallemand. — Proposition de résolution visant à initier une recherche d'informations et un débat à propos des problèmes de fin de vie.

M. Mahoux. — Proposition de résolution relative à la protection du peuple tibétain et de sa culture.

M. Anciaux. — Proposition de résolution relative aux droits de l'homme des minorités ethniques et religieuses en Inde ainsi qu'au droit à une certaine forme d'autonomie.

M. Vandenberghe. — Proposition instituant une commission parlementaire chargée d'enquêter sur la criminalité organisée en Belgique.

DEMANDE D'EXPLICATIONS (Dépôt):

Page 1019.

M. Hatry au Vice-Premier ministre et ministre de l'Économie et des Télécommunications sur «la carence totale des autorités belges quant à l'utilisation du LPG carburant, qui est de tous les carburants automobiles celui dont le caractère polluant est le plus faible».

Voorstel van resolutie over de situatie in Irak.

Bespreking. — *Sprekers*: **de heren Staes, Mahoux, mevrouw Sémer, de heer Destexhe, mevrouw Bribosia-Picard, de heer Anciaux**, blz. 1014.

HERZIENING VAN DE GRONDWET:

Herziening van artikel 41 van de Grondwet (*Gedr. St.* 1-49/1, 2).

Herziening van artikel 41 van de Grondwet (*Gedr. St.* 1-185/1 tot 5).

Beraadslaging. — *Sprekers*: **de heren Caluwé**, rapporteur, **Erdman, Coveliers, Desmedt, Verreycken, Loones, Boutmans**, blz. 1007.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN:

Bladzijde 1014.

WETSONTWERP (Indiening):

Bladzijde 1019.

Wetsontwerp tot wijziging van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

VOORSTELLEN (Indiening):

Bladzijde 1019.

Mevrouw Lizin. — Wetsvoorstel strekkende om een aantal aspecten van de nasleep van de oorlog te regelen.

De heer Mahoux. — Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 7 februari 1994 om het beleid van ontwikkelings-samenwerking te toetsen aan de eerbied voor de rechten van de mens.

Mevrouw Milquet. — Wetsvoorstel houdende instelling van een familierechtbank.

De heer Lallemand. — Voorstel van resolutie strekkende om informatie te verzamelen en een debat op gang te brengen over de problemen die met het levenseinde te maken hebben.

De heer Mahoux. — Voorstel van resolutie betreffende de bescherming van het Tibetaanse volk en zijn cultuur.

De heer Anciaux. — Voorstel van resolutie betreffende de mensenrechten van etnische en religieuze minderheden in Indië en het recht op een zekere vorm van autonomie.

De heer Vandenberghe. — Voorstel tot instelling van een parlementaire commissie van onderzoek naar de georganiseerde criminaliteit in België.

VRAAG OM UITLEG (Indiening):

Bladzijde 1019.

De heer Hatry aan de Vice-Eerste minister en minister van Economie en Telecommunicatie over «het totaal in gebreke blijven van de Belgische overheid met betrekking tot het gebruik van LPG-brandstof, die van alle brandstoffen voor auto's het minst vervuilend is».

PRÉSIDENCE DE M. MAHOUX, PREMIER VICE-PRÉSIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER MAHOUX, EERSTE ONDERVOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 15 h 5 m.
De vergadering wordt geopend om 15 h 5 m.

CONGÉ — VERLOF

M. Bourgeois, en mission à l'étranger, demande un congé.
Verlof vraagt: de heer Bourgeois, met opdracht in het buitenland.
— Ce congé est accordé.
Dit verlof wordt toegestaan.

EXCUSÉS — VERONTSCHULDIGD

Mme Leduc, MM. Olivier, Vandenbroeke, pour devoirs professionnels; Urbain, pour raison de santé, et Vergote, à l'étranger, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: mevrouw Leduc, de heren Olivier, Vandenbroeke, wegens ambtsplichten; Urbain, om gezondheidsredenen, en Vergote, in het buitenland.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving aangenomen.

BOODSCHAPPEN

Kamer van volksvertegenwoordigers

MESSAGES

Chambre des représentants

De Voorzitter. — Bij boodschappen van 25 april 1996, ontvangen op 26 april 1996, heeft de Kamer van volksvertegenwoordigers aan de Senaat overgezonden, zoals ze ter vergadering van 25 april 1996 werden aangenomen, de wetsontwerpen:

1° Betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk;

Par messages du 25 avril 1996, reçus le 26 avril 1996, la Chambre des représentants a transmis au Sénat, tels qu'ils ont été adoptés en sa séance du 25 avril 1996, les projets de loi:

1° Concernant le bien-être des travailleurs lors de l'exécution de leur travail;

2° Tot interpretatie van de wet van 20 juli 1990 tot instelling van een flexibele pensioenleeftijd voor werknemers en tot aanpassing van de werknemerspensioenen aan de evolutie van het algemeen welzijn;

2° Interprétative de la loi du 20 juillet 1990 instaurant un âge flexible de la retraite pour travailleurs salariés et adaptant les pensions des travailleurs salariés à l'évolution du bien-être général;

3° Tot wijziging van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994.

3° Modifiant la loi relative à l'assurance obligatoire soins de santé et indemnités, coordonnée le 14 juillet 1994.

Deze wetsontwerpen regelen een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet. De uiterste datum voor evocatie is maandag 13 mei 1996.

Ces projets de loi règlent une matière visée à l'article 78 de la Constitution. La date limite pour l'évocation est le lundi 13 mai 1996.

Bij boodschap van dezelfde datum heeft de Kamer van volksvertegenwoordigers aan de Senaat laten weten dat zij heeft aangenomen en aan de koninklijke bekrachtiging zal voorleggen, zoals het haar door de Senaat werd teruggezonden, het wetsontwerp houdende sociale bepalingen.

Par message du même jour, la Chambre des représentants a fait connaître au Sénat qu'elle a adopté et qu'elle soumettra à la sanction royale, tel qu'il lui a été renvoyé par le Sénat, le projet de loi portant des dispositions sociales.

Vervolgens heeft de Kamer van volksvertegenwoordigers, bij boodschap van 2 mei 1996, ontvangen op 3 mei 1996, aan de Senaat overgezonden, zoals het ter vergadering van 2 mei 1996 werd aangenomen, het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 3 januari 1933 op de vervaardiging van, de handel in en het dragen van wapens en op de handel in munitie om het opslaan van antipersoonsmijnen door de Belgische Staat of openbare besturen te verbieden.

Ensuite, par message du 2 mai 1996, reçu le 3 mai 1996, la Chambre des représentants a transmis au Sénat, tel qu'il a été adopté en sa séance du 2 mai 1996, le projet de loi modifiant la loi du 3 janvier 1933 relative à la fabrication, au commerce et au port des armes et au commerce des munitions en vue d'interdire à l'État belge ou aux administrations publiques de tenir en dépôt des mines antipersonnel.

Dit wetsontwerp regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet. De uiterste datum voor evocatie is maandag 20 mei 1996.

Ce projet de loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution. La date limite pour l'évocation est le lundi 20 mai 1996.

Tenslotte heeft de Kamer van volksvertegenwoordigers, bij boodschap van dezelfde datum, aan de Senaat laten weten dat zij heeft aangenomen en aan de koninklijke bekrachtiging zal voorleggen het ontwerp van akte van naturalisatie.

Finalement, par message du même jour, la Chambre des représentants a fait connaître au Sénat qu'elle a adopté et qu'elle soumettra à la sanction royale, le projet d'acte de naturalisation.

— Voor kennisgeving aangenomen.

Pris pour notification.

MEDEDELINGEN — COMMUNICATIONS

Arbitragehof — Cour d'arbitrage

De Voorzitter. — Met toepassing van artikel 77 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, geeft de griffier van het Arbitragehof kennis aan de Voorzitter van de Senaat van:

1. De prejudiciële vraag over artikel 31 van de wet van 29 maart 1962 houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedenbouw, gesteld door het vredegerecht van het kanton Heist-op-den-Berg (rolnummer 951);

En application de l'article 77 de la loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour d'arbitrage, le greffier de la Cour d'arbitrage notifie au Président du Sénat:

1. La question préjudicielle concernant l'article 31 de la loi organique de l'urbanisme du 29 mars 1962, posée par la justice de paix du canton de Heist-op-den-Berg (numéro du rôle 951);

2. De prejudiciële vragen over artikel 15 van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten en over artikel 26 van de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering (rolnummers 948 en 950, samengevoegde zaken).

2. La question préjudicielle concernant l'article 15 de la loi du 3 juillet 1978 relative aux contrats de travail et concernant l'article 26 du titre préliminaire du Code d'instruction criminelle (numéros du rôle 948 et 950, affaires jointes).

— Voor kennisgeving aangenomen.

Pris pour notification.

Met toepassing van artikel 113 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, geeft de griffier van het Arbitragehof kennis aan de Voorzitter van de Senaat van het arrest nr. 28/96, uitgesproken op 30 april 1996, in zake de vordering tot schorsing van artikel 57bis, vierde lid, van de Huisvestingscode, zoals vervangen door artikel 45 van het decreet van de Vlaamse Raad van 22 december 1995 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 1996, ingesteld door E. Wilms en D. Thijs (rolnummer 940).

En application de l'article 113 de la loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour d'arbitrage, le greffier de la Cour d'arbitrage notifie au Président du Sénat l'arrêt n° 28/96, rendu le 30 avril 1996, en cause de la demande de suspension de l'article 57bis, alinéa 4, du Code du logement, tel qu'il a été remplacé par l'article 45 du décret du Conseil flamand du 22 décembre 1995 contenant diverses mesures d'accompagnement du budget 1996, introduite par E. Wilms, et D. Thijs (numéro du rôle 940).

— Voor kennisgeving aangenomen.

Pris pour notification.

Europees Parlement — Parlement européen

De Voorzitter. — Bij brief van 1 mei 1996 heeft de voorzitter van het Europees Parlement aan de Senaat overgezonden:

a) Een resolutie over de mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement betreffende de richtsnoeren inzake een industriebeleid voor de farmaceutische sector in de Europese Gemeenschap;

Par lettre du 1er mai 1996, le président du Parlement européen a transmis au Sénat:

a) Une résolution sur la communication de la Commission au Conseil et au Parlement européen sur les orientations de politique industrielle à appliquer au secteur pharmaceutique dans la Communauté européenne;

b) Een resolutie over de mededeling van de Commissie over veiligheid van en zelfvoorziening in bloed in de Europese Gemeenschap;

b) Une résolution sur la communication de la Commission sur la sécurité transfusionnelle et l'autosuffisance en sang dans la Communauté européenne;

c) Een resolutie over de resultaten van de bijeenkomst van de Europese Raad in Turijn op 29 en 30 maart 1996;

c) Une résolution sur les résultats de la réunion du Conseil européen de Turin des 29 et 30 mars 1996;

d) Een resolutie over het Wetboek «Voorbereiding van de geassocieerde landen van Midden- en Oost-Europa op hun integratie in de interne markt van de Unie»;

d) Une résolution sur le Livre blanc «Préparation des États associés de l'Europe centrale et orientale à leur intégration dans le marché intérieur de l'Union»;

e) Een resolutie over de Economische en Monetaire Unie en de economische en sociale samenhang;

e) Une résolution sur l'Union économique et monétaire et la cohésion économique et sociale;

f) Een wetgevingsresolutie houdende advies van het Europees Parlement inzake het voorstel voor een besluit van de Raad tot sluiting door de Europese Gemeenschap van de interimovereenkomst betreffende de handel en de ondersteunende maatregelen tussen de Europese Gemeenschap, de Europese Gemeenschap voor kolen en staal en de Europese Gemeenschap voor atoomenergie enerzijds en Kazachstan anderzijds (raadplegings-procedure);

f) Une résolution législative portant avis du Parlement européen sur la proposition de décision du Conseil relative à la conclusion par la Communauté européenne de l'accord intérimaire pour le commerce et les mesures d'accompagnement entre la Communauté européenne, la Communauté européenne du charbon et de l'acier et la Communauté européenne de l'énergie atomique, d'une part, et la république du Kazakhstan, d'autre part (procédure de consultation);

g) Een wetgevingsresolutie houdende advies van het Europees Parlement inzake het voorstel voor een besluit van de Raad betreffende de sluiting van de samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Gemeenschap en het koninkrijk Nepal (raadplegings-procedure),

g) Une résolution législative portant avis du Parlement européen sur la proposition de décision du Conseil concernant la conclusion de l'accord de coopération entre la Communauté européenne et le royaume du Népal (procédure de consultation),

aangenomen tijdens de vergaderperiode van 15 tot en met 19 april 1996.

adoptées au cours de la période de session du 15 au 19 avril 1996.

— Verwezen naar de commissie voor de Buitenlandse Aangelegenheden.

Renvoi à la commission des Affaires étrangères.

Belgisch-Kongolees Fonds voor delging en beheer

Fonds belgo-congolais d'amortissement et de gestion

De Voorzitter. — Bij brief van 7 mei 1996 hebben de voorzitter en de beheerder-directeur-generaal van het Belgisch-Kongolees Fonds voor delging en beheer aan de Senaat overgezonden, het jaarverslag 1994-1995 van dit fonds.

Par lettre du 7 mai 1996, le président et l'administrateur-directeur général du Fonds belgo-congolais d'amortissement et de gestion ont transmis au Sénat le rapport annuel 1994-1995 de ce fonds.

— Neergelegd ter griffie.

Dépôt au greffe.

COMPOSITION DE COMMISSIONS

Modification

SAMENSTELLING VAN COMMISSIES

Wijziging

M. le Président. — Le Bureau est saisi d'une demande tendant à remplacer M. Philippe Charlier par Mme Joëlle Milquet comme membre au sein de la Commission chargée du suivi parlementaire des Comités permanents de contrôle des services de police et de renseignements.

Bij het Bureau is een voorstel ingediend om in de Commissie belast met de parlementaire begeleiding van de Vaste Comités van toezicht op de politie- en inlichtingendiensten de heer Philippe Charlier als lid te vervangen door mevrouw Joëlle Milquet.

Pas d'opposition ?

Geen bezwaar ?

Il en sera donc ainsi.

Dan is aldus besloten.

PROPOSITION DE LOI SPÉCIALE MODIFIANT LA LOI SPÉCIALE DU 8 AOÛT 1980 DE RÉFORMES INSTITUTIONNELLES ET LA LOI SPÉCIALE DU 12 JANVIER 1989 RELATIVE AUX INSTITUTIONS BRUXELLOISES, EN VUE D'ORGANISER LES INCOMPATIBILITÉS ÉDICTÉES ENTRE LES FONCTIONS DE MEMBRE D'UNE ASSEMBLÉE PARLEMENTAIRE ET DE MEMBRE D'UN GOUVERNEMENT FÉDÉRAL, COMMUNAUTAIRE OU RÉGIONAL

PROPOSITION DE LOI MODIFIANT LA LOI DU 6 AOÛT 1931 ÉTABLISSANT LES INCOMPATIBILITÉS ET INTERDICTIONS CONCERNANT LES MINISTRES, ANCIENS MINISTRES ET MINISTRES D'ÉTAT AINSI QUE LES MEMBRES ET ANCIENS MEMBRES DES CHAMBRES LÉGISLATIVES

Discussion générale

VOORSTEL VAN BIJZONDERE WET HOUDENDE WIJZIGING VAN DE BIJZONDERE WET VAN 8 AUGUSTUS 1980 TOT HERVORMING DER INSTELLINGEN EN VAN DE BIJZONDERE WET VAN 12 JANUARI 1989 MET BETREKKING TOT DE BRUSSELSE INSTELLINGEN, TEN EINDE EEN REGELING TE TREFFEN VOOR DE ONVERENIGBAARHEID TUSSEN HET AMBT VAN LID VAN EEN PARLEMENTAIRE ASSEMBLEE EN HET AMBT VAN LID VAN EEN FEDERALE, EEN GEMEENSCHAPS- OF EEN GEWESTREGERING

WETSVOORSTEL TOT WIJZIGING VAN DE WET VAN 6 AUGUSTUS 1931 HOUDENDE VASTSTELLING VAN DE ONVERENIGBAARHEDEN EN ONTZEKKINGEN BETREFFENDE DE MINISTERS, GEWEZEN MINISTERS EN MINISTERS VAN STAAT, ALSMEDE DE LEDEN EN GEWEZEN LEDEN VAN DE WETGEVENDE KAMERS

Algemene beraadslaging

M. le Président. — Mesdames, messieurs, nous abordons l'examen de la proposition de loi spéciale modifiant la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles et la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises, en vue d'organiser les incompatibilités édictées entre les fonctions de membre d'une assemblée parlementaire et de membre d'un Gouvernement fédéral, communautaire ou régional et de la proposition de loi modifiant la loi du 6 août 1931 établissant les incompatibilités et interdictions concernant les ministres, anciens ministres et ministres d'État ainsi que les membres et anciens membres des Chambres législatives.

Wij vatten de bespreking aan van het voorstel van bijzondere wet houdende wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen en van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, ten einde een regeling te treffen voor de onverenigbaarheid tussen het ambt van lid van een parlementaire assemblée en het ambt van lid van een federale, een Gemeenschaps- of een Gewestregering en het wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 6 augustus 1931 houdende vaststelling van de onverenigbaarheden en ontzeggingen betreffende de ministers, gewezen ministers en ministers van Staat, alsmede de leden en gewezen leden van de Wetgevende Kamers.

La discussion générale est ouverte.

De algemene beraadslaging is geopend.

La parole est au rapporteur.

M. Hotyat (PS), rapporteur. — Monsieur le Président, la commission des Affaires institutionnelles a examiné les propositions de loi spéciale et ordinaire de M. Lallemand visant à organiser les incompatibilités édictées entre les fonctions de membre d'une assemblée parlementaire et d'un membre d'un Gouvernement fédéral, communautaire ou régional.

En tant que rapporteur, je vais vous présenter ce qui me paraît constituer l'essentiel du débat, me permettant de vous renvoyer au rapport écrit pour plus de détails.

Lors de son exposé introductif, l'auteur des propositions a indiqué que l'objet de celles-ci est de mettre fin à une différence de traitement entre les mandataires élus accédant à des fonctions exécutives au sein de l'entité où ils siègent et ceux qui sont amenés à exercer ces fonctions dans une entité différente de celle de leur élection.

En effet, lors de l'achèvement de la réforme de l'État, le constituant a fait application du principe de la séparation des pouvoirs en établissant une incompatibilité de fonctions entre le mandat de membre d'une des Chambres législatives fédérales et la fonction de membre du Gouvernement fédéral. Cette incompatibilité a la forme d'une impossibilité de siéger, permettant ainsi au mandataire nommé ministre de retrouver son mandat lorsque ses fonctions ministérielles prennent fin.

Le législateur spécial a autorisé les Conseils de la Communauté française et de la Région wallonne et le Conseil flamand à instaurer, par décret, des incompatibilités identiques à leur niveau. Les Conseils ont fait usage de la possibilité qui leur était offerte.

Le principe de l'incompatibilité entre les fonctions de mandataire communautaire et régional et la fonction de membre du Gouvernement fédéral, d'une part, ainsi qu'entre les fonctions de membre de l'une des deux Chambres législatives fédérales et la fonction de membre d'un Gouvernement communautaire ou régional, d'autre part, a été édicté par le législateur spécial, sans que celui-ci ne règle les modalités de son application comme l'ont fait l'article 1er bis de la loi du 6 août 1931 modifié en 1993, exécutant l'article 50 de la Constitution, et les décrets pris en exécution de l'article 49, paragraphe 2, de la loi spéciale du 8 août 1980.

Il y a donc, dans l'état actuel des choses, une différence de traitement entre le mandataire élu qui accède à des fonctions gouvernementales au même niveau de pouvoir et celui qui devient membre d'un Gouvernement d'un autre niveau de pouvoir. Ce dernier doit en effet renoncer définitivement à son mandat, alors que le premier retrouve son mandat dès la fin de l'exercice de ses fonctions ministérielles.

Observant que l'on ne peut déduire des dispositions législatives la volonté du constituant ou du législateur spécial d'introduire une séparation radicale des niveaux de pouvoir, l'auteur de la proposition pense qu'il s'indique d'établir une règle uniforme concernant l'application des incompatibilités en instaurant le système du remplacement temporaire pour la durée du mandat ministériel, dans tous les cas de figure.

C'est là l'objet de sa proposition qui tend donc à organiser les incompatibilités actuelles sous la forme d'une impossibilité de siéger.

Lors de la discussion générale, un membre a contesté l'interprétation des réformes de 1993 faite par l'auteur de la proposition, estimant que la logique de la structure d'un État fédéral implique qu'un mandataire opte définitivement pour un niveau de pouvoir déterminé et s'y tient. Il estime que le système proposé est une source de confusion et pervertit le choix de l'électeur qui a porté un élu à un niveau de pouvoir déterminé. Il craint que, par l'adoption de cette proposition, on augmente encore la confusion et la mystification dont est victime à ses yeux l'électeur.

Pour d'autres membres, certains de ces arguments constituent des empêchements au vote de cette disposition, tandis que pour d'autres, ils représentent une réserve dont il convient de tenir compte pour l'avenir.

L'auteur de la proposition a fait observer qu'à l'heure actuelle, un parlementaire peut accepter une fonction à un niveau de pouvoir pour lequel il n'a pas été élu et que la réalité politique de notre pays est qu'il y a une rotation continue du personnel politique entre les différents niveaux de pouvoir. Il rappelle que les principes actuels ne seront pas modifiés puisqu'une incompatibilité de fonctions est maintenue.

L'un des coauteurs des propositions s'est rallié à cet argument, rappelant que la nomination en qualité de membre du Gouvernement est indépendante de toute élection par le corps électoral. Il pense que la logique développée par le membre adversaire de la proposition mènerait à introduire une différence de traitement entre les élus et les non-élus pour l'accès aux fonctions gouvernementales, différence de traitement qui serait impensable.

Un membre s'est inquiété des dangers que présente l'introduction rétroactive des dispositions contenues dans la proposition. Cette inquiétude est partagée par d'autres intervenants — MM. Boutmans et Daras — qui déposent des amendements pour aménager les articles prévoyant cette disposition transitoire rétroactive.

MM. Lallemand et Erdman proposent de supprimer complètement la disposition transitoire, de sorte que la loi n'ait pas d'effet rétroactif. Cet amendement sera adopté par neuf voix et trois abstentions.

Outre cette importante modification, la discussion des articles a porté essentiellement sur deux volets.

De nombreux amendements de MM. Boutmans et Daras ont été la base de discussions techniques qui ont amené des modifications de textes soit par adoption des amendements proposés, soit par l'adoption de corrections inspirées de ceux-ci ou de la réflexion qu'ils ont suscitée.

La commission a examiné les amendements de MM. Boutmans et Daras aux articles 2 et 3 de la proposition, visant à supprimer l'incompatibilité portée à l'article 24bis de la loi du 8 août 1980 ou à indiquer « le caractère temporaire » de cette incompatibilité.

L'auteur de la proposition a fait valoir qu'il paraissait opportun de maintenir en une seule disposition l'énoncé de toutes les fonctions ou mandats qui sont incompatibles avec le mandat de membre d'un Conseil de Communauté ou de Région, que celles-ci soient des incompatibilités absolues ou relatives. Mais il a marqué son accord sur les amendements numéros 2 à 7, insérant les mots « nonobstant », suivi de l'indication de l'incompatibilité, portée à l'article 24bis, dont la disposition en cause constitue un aménagement, devant le texte des articles introduisant l'impossibilité de siéger.

D'autres amendements de MM. Boutmans et Daras, proposant des aménagements de texte, ont été rejetés par la commission, l'auteur de la proposition plaidant pour que l'on maintienne une uniformité de rédaction avec les textes existants, soit l'article 50 de la Constitution, l'article 1^{er}bis de la loi du 6 août 1931 édictant des incompatibilités, et l'article 49, paragraphe 2, de la loi spéciale du 8 août 1980.

Par ailleurs, les autres amendements ayant donné lieu à discussion concernaient la situation des mandataires de la Région de Bruxelles-Capitale, réglée par la loi spéciale du 12 janvier 1989, qui applique *mutatis mutandis* les principes prévus par la loi spéciale du 8 août 1980.

Outre quelques aménagements de texte concernant la situation de membre du Conseil de la Région de Bruxelles-Capitale élu membre du Gouvernement fédéral, l'amendement de MM. Lallemand et Erdman introduisant un nouvel article 6, réglant la situation d'un membre d'une des deux Chambres législatives élu membre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, problème que la proposition initiale n'envisageait pas, a été adopté par neuf voix contre deux et une abstention.

L'ensemble de la proposition ainsi amendée et modifiée a été adopté par neuf voix contre deux et une abstention, le rapport de la commission ayant été approuvé à l'unanimité. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est à M. Lallemand.

M. Lallemand (PS). — Le rapport assez complet présenté par M. Hotyat rend compte de l'objectif de la proposition de loi qui est d'organiser le cumul entre les fonctions exécutives et les fonctions législatives des différents niveaux de pouvoir de l'État, sous forme d'une impossibilité de siéger, par analogie avec l'article 50 de la Constitution et avec les décrets adoptés par les Conseils régionaux et communautaires. Le constituant, le législateur, a organisé deux types d'incompatibilité de mandats visant à assurer à la fois l'indépendance du parlementaire et sa disponibilité.

La première incompatibilité est une application de la théorie de la séparation des pouvoirs, qui, si mes souvenirs sont exacts, aurait été établie dès l'origine de notre droit, mais avait été suspendue. Vous savez que les ministres pouvaient en effet conserver leur fonction de parlementaire pendant l'exercice de leur mandat ministériel. L'article 50 de la Constitution a rétabli ce principe originnaire en prohibant le cumul entre la qualité de membre d'une Chambre fédérale et la fonction de ministre ou de secrétaire d'État du Gouvernement fédéral.

Cependant, cette incompatibilité est relative. L'impossibilité de siéger en qualité de membre d'une assemblée législative dès la nomination à un poste ministériel n'est pas assortie de l'obligation de démissionner. Lorsque le ministre concerné quitte le Gouvernement, il retrouve son mandat parlementaire.

Incontestablement, la proposition de loi poursuit un but identique, d'une manière équivalente, bien qu'il s'agisse de régler d'autres situations. Il est frappant de constater que le système a été étendu aux autres assemblées parlementaires. Les décrets régionaux et communautaires adoptés dans le courant de l'année 1995 en application de l'article 49, paragraphe 2, de la loi du 8 août 1980 régulent l'incompatibilité entre le mandat de conseiller communal ou régional et la fonction de ministre du Gouvernement régional et communautaire. Ces décrets ont organisé le remplacement de ces ministres par leurs suppléants tout en prévoyant la possibilité pour les intéressés de retourner dans leurs assemblées respectives. Cette règle est similaire à celle définie à l'échelon fédéral par l'article 50 de la Constitution.

La deuxième incompatibilité concerne les mandats de membres d'une assemblée législative, mandats dont le cumul est désormais interdit. On consacre ainsi la suppression des doubles et triples casquettes avec une exception significative en faveur des sénateurs communautaires. Tel est l'état du droit en ces matières.

Toutefois, ainsi que je le rappelle dans la proposition, le législateur n'a pas prévu l'aménagement des incompatibilités édictées en ce qui concerne les fonctions législatives et exécutives entre différents niveaux de pouvoir. Il n'est, certes, pas interdit à un député ou à un sénateur de devenir ministre communautaire ou régional mais, dans ce cas, il doit démissionner. Le fait de cesser de siéger ne suffit pas. C'est là la différence à laquelle nous nous attaquons par le biais de cette proposition de loi. Un certain nombre de parlementaires ont effectivement dû renoncer à leur mandat en raison de leur participation à un Gouvernement fédéral, régional ou communautaire.

Quant à la différence de traitement ainsi établie, les objectifs poursuivis par le législateur lorsqu'il a édicté ces incompatibilités ne justifient pas le maintien d'incompatibilités radicales. L'organisation d'une impossibilité de siéger rencontre parfaitement le but de la réforme de 1993. On ne peut inférer de l'absence d'organisation d'une incompatibilité relative dans la législation

actuelle une volonté du législateur spécial d'interdire purement et simplement le passage d'un mandataire d'un niveau à un autre. Même si le législateur ne s'est pas clairement déterminé en l'espèce, il n'a pas créé d'interdiction explicite. Il a, au contraire, décidé de supprimer l'obligation qu'avaient les Conseils de Communauté et de Région d'élire leurs ministres au sein de leur assemblée législative propre. Antérieurement, il avait également supprimé cette obligation pour la Région de Bruxelles-Capitale sans accompagner cette abrogation d'une disposition explicite interdisant au détenteur d'un mandat électif régional d'accepter une nomination en tant que ministre fédéral ou inversement.

Donc, le législateur récent a voulu que le passage d'un niveau de pouvoir à un autre reste réalisable. Il a laissé ouverte la possibilité de circulation du personnel politique, ce qui est essentiel dans un pays comme le nôtre pour éviter une parcellisation du paysage politique qu'engendrerait une spécialisation excessive des hommes politiques.

La réforme n'est donc pas marquée par une séparation radicale des pouvoirs mais par un agencement pratique des situations. La suppression de l'obligation pour les Conseils de Régions et de Communautés de choisir leurs ministres en leur sein est, je le rappelle, significative de cette volonté de maintenir un passage.

Nous avons été nombreux à estimer qu'il fallait rétablir un traitement égal entre tous les élus en créant un système uniforme d'impossibilité de siéger pour les membres des assemblées législatives accédant à des fonctions exécutives, quelles qu'elles soient.

La proposition organise une application fonctionnelle et praticable des incompatibilités, mais en garantissant le respect du principe de la séparation des pouvoirs, en évitant tant la confusion des fonctions législatives et exécutives que le cumul des fonctions dans différents pouvoirs législatifs.

La proposition transpose, je le rappelle, le système prévu dans l'article 50 de la Constitution et organise le retour du mandataire dans son assemblée d'origine lorsque la source de l'incompatibilité disparaît, exactement comme à l'échelon fédéral.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Coveliers.

De heer Coveliers (VLD). — Mijnheer de Voorzitter, het spijt mij dat ik collega Lallemand al meteen moet ontgoochelen, maar tot de brede meerderheid waarover hij sprak, zal de VLD in elk geval niet behoren, eens te meer zou ik zeggen.

De heer Vandenberghe (CVP). — Dat is een slechte gewoonte, mijnheer Coveliers.

De heer Coveliers (VLD). — In het Frans zegt men: *une fois n'est pas coutume*, maar dit spreekwoord lijkt mij hier niet toepasselijk.

Ik wens nochtans de rapporteur te feliciteren, want het verslag is een zeer goede weergave van de discussies en daarom ook hebben wij het goedgekeurd. Laat daarover geen misverstand bestaan.

Vandaag bespreken wij twee voorstellen die door hun inhoud en draagwijdte in elkaars verlengde liggen. In de memorie van toelichting lezen wij dat met deze voorstellen — nu reeds — een aantal leemten uit de staats hervorming van 1993 worden opgevuld. Ik wil er toch even op wijzen dat de staats hervorming van 1993 met een bredere meerderheid werd voorbereid en goedgekeurd dan de meerderheid die de huidige teksten heeft ingediend. Ik zal mijn best doen om de inhoud van de voorstellen in het algemeen te bespreken, los van persoonlijke voorbeelden.

In het huidige systeem, vastgelegd door het Sint-Michielsakkoord, moeten parlementsleden die een ministerambt aanvaarden op een ander bestuursniveau dan dat waar ze verkozen zijn, in tegenstelling tot hun collega's die op het niveau waar ze verkozen zijn naar de uitvoerende macht overstappen, definitief afzien van hun parlementair mandaat. Hoewel de VLD de staats hervorming van 1993 niet heeft gesteund, moeten wij toch toegeven dat deze visie eigenlijk logisch is. Op die manier is er immers een volledig respect voor de scheiding der machten — althans voor de scheiding tussen wetgevende en uitvoerende macht en over de rest zullen we het hopelijk later nog eens hebben

— en kwam er een einde aan het cumuleren van mandaten op verschillende bestuursniveaus. De praktijk heeft echter uitgewezen dat dit concept niet bepaald geschikt is voor het beslechten van geschillen tussen groepen of partijen en voor het verdelen van de ministerportefeuilles. Op het ogenblik hebben we dan nog dezelfde meerderheid op de verschillende bestuursniveaus, maar wat moet het worden als dat in de toekomst niet zo is?

De realiteit in een institutionele vorm gieten blijkt echter moeilijk te zijn en vinden wij niet terug in de memorie van toelichting bij de voorstellen. Zoals de heer Lallemand zojuist heeft onderstreept, wil men de absolute onverenigbaarheid van mandaten die volgt uit een radicalisering van de bestaande regeling, vervangen door een functionele onverenigbaarheid. Dat betekent dat voortaan parlementsleden naar hun assemblée van herkomst kunnen terugkeren, wanneer de oorzaak van de onverenigbaarheid verdwenen is, dit wil zeggen wanneer zij als minister ontslag hebben genomen of gekregen. Wanneer in de toekomst een minister van de Vlaamse of de Waalse Regering die verkozen is in het federale Parlement, dreigt met ontslag, dan zal men zijn dreigement met een korrel zout moeten nemen, want die minister weet heel goed dat hij zich dan onttrekt aan degenen over wie hij het beleid heeft gevoerd om zich weer te nestelen in het federale Parlement waar hij voorlopig nog altijd de immuniteit geniet.

Bovendien betekent de nieuwe regeling dat wij een vijfde soort senator zullen kennen. Wij hebben nu de rechtstreeks verkozen senatoren, de senatoren die verkozen zijn in een deelparlement en die de zware taak hebben ook deel uit te maken van de Senaat, de gecoöpteerde senatoren en de tijdelijke senatoren, namelijk zij die moeten zorgen dat de federale Regering niet valt, omdat zij dan hun zetel kwijt zijn. Nu krijgen we er nog collega's bij die deel uitmaken van de Senaat in afwachting van de val van een deelregering. Zij hebben er alle belang bij dat bijvoorbeeld de betogingen van de Franstalige leerkrachten niet al te veel uit de hand lopen, want dat zou hen hun zitje kunnen kosten en niet dat van de verantwoordelijke minister van de Franse Gemeenschapsregering.

Als deze voorstellen worden aanvaard, dan moet iemand die een federaal mandaat heeft aanvaard, maar daarna toch lid wordt van de Gewest- of Gemeenschapsregeringen geen definitief afstand meer doen van zijn keuze. Dit is heel misleidend voor de kiezers en zal de verwarring nog doen toenemen. Daarenboven zal het nog ingewikkelder worden wanneer de verkiezingen voor het federaal Parlement en voor de Vlaamse en Waalse Parlementen niet meer gelijktijdig plaatshebben. Zo zou het kunnen gebeuren dat een Vlaams of Waals minister uit schrik zijn beleid voor de Vlaamse of Waalse kiezer te moeten verantwoorden, ontslag neemt vóór de verkiezingen en zijn mandaat opnieuw opneemt in de Kamer of in de Senaat. Die minister kan de verkiezingen aan zich laten voorbijgaan zoals de kelk aan Christus niet voorbijging, maar van zodra de kelk door zijn collega's geledigd is opnieuw lid worden van de Gewest- of Gemeenschapsregering, goed wetende dat hij of zij genoeg invloed en gezag heeft in het partijapparaat om een ministerportefeuille te kunnen afdwingen.

Dat betekent dus dat de kiezer niet in staat zal zijn om die man of die vrouw te beoordelen op grond van zijn of haar beleidsopties en die persoon dus ook niet zal kunnen afstraffen of belonen. Deze voorstellen hebben weinig te maken met institutionele hervormingen, maar veel meer met berekening.

Degenen die nu deel uitmaken van de oppositie, maar die aanwezig waren bij de onderhandelingen over het Sint-Michielsakkoord, kunnen mij tegenspreken of bijvallen, maar naar mijn gevoel moet er helemaal geen institutionele leemte worden opgevuld. De huidige regeling is gewild door de grondwetgever en is de uitdrukking van de beginselen die de federale logica schragen. Precies om de onafhankelijkheid van de wetgevende macht ten opzichte van de uitvoerende macht te waarborgen, werd in 1993 bepaald dat in de verschillende assamblees een onverenigbaarheid zou worden ingesteld tussen een wetgevend en een uitvoerend mandaat. Er werd tegelijkertijd bepaald dat een parlements lid dat minister is geworden de mogelijkheid heeft opnieuw lid te worden van de assemblée waarin hij werd verkozen wanneer hij zijn ambt neerlegt, althans als het om hetzelfde bestuursniveau gaat. Dat betekent ook dat men gekozen

heeft voor gescheiden verkiezingen voor het samenstellen van het federaal Parlement en de regionale Parlementen. Alleen de jongste verkiezingen gebeurden op dezelfde datum.

Deze wetsvoorstellen doen afbreuk aan het principe van de scheiding der machten, ook kruiselings. De wetgevende macht van het federale niveau kan immers de uitvoerende macht van de regionale Parlementen beïnvloeden en omgekeerd. Deze voorstellen ondermijnen dus in feite de gedachte van een reële federale structuur.

Ik daag trouwens de indieners van het voorstel uit om mij een voorbeeld te geven van een land waar men verkozen wordt in een deelstaat, maar minister wordt in het federaal systeem, of van een land waar men, eens verkozen in een federaal parlement, lid wordt van een regionale regering, maar toch zijn mandaat behoudt in de federale assemblée. Voor zover ik weet, bestaat een dergelijk voorbeeld niet.

Er wordt duidelijk ook afbreuk gedaan aan de federale logica. Dit gebeurde al een eerste maal toen men aanvaardde dat iemand die het kiespubliek weet te overtuigen dat precies hij of zij de geschikte persoon was voor bijvoorbeeld het Vlaams Parlement of voor de Kamer, eenmaal het mandaat in de wacht gesleept, ervoor kan kiezen om in één of andere regering minister te gaan spelen. Tot nu toe kreeg zo iemand ten minste nog de sanctie dat hij tot aan de volgende verkiezingen afstand moest doen van zijn mandaat in het federaal Parlement. Men wil dat nu veranderen om het probleem van de werkonzekerheid van ministers in regionale regeringen op te lossen door in een soort van opvangnet te voorzien waardoor ze hun mandaat van verkozenen weer kunnen opnemen.

Dit is werkelijk een voorbeeld van kiesbedrog. Indien de Senaat deze voorstellen aanvaardt, krijgt deze misleiding van de kiezer een nog meer uitgesproken karakter, te meer daar de toekomst de verkiezingen voor de verschillende niveaus niet meer zullen samenvallen. Een institutionele interferentie is dan onvermijdelijk. Sommige ministers zullen tegelijk ook volksvertegenwoordiger of senator zijn, zodat de verwarring ten top zal worden gedreven. Misschien willen sommigen dat wel zo, maar ik kan mij niet indenken dat ook de indieners van de voorstellen dergelijke bedoelingen koesteren.

De VLD wil een dergelijke toestand alleszins verhinderen. Ofwel zet men het federaal systeem consequent door en draagt men daar alle consequenties van, ofwel stapt men van dat federaal systeem af.

Ik wil trouwens nog op een niet-onbelangrijke leemte in de voorstellen wijzen. De Duitstalige Gemeenschap wordt daarin niet vernoemd zodat de vraag openblijft wat er zal gebeuren met bijvoorbeeld een senator die lid wordt van de Duitse Gemeenschapsregering. Indien de Duitstalige Gemeenschap buiten beschouwing wordt gelaten, lopen wij het risico dat wij een discriminatie invoeren en dat het Arbitragehof onze voorstellen zal verwerven. Om al die redenen zal de VLD-fractie de beide voorstellen verwerven. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Loones.

De heer Loones (VU). — Mijnheer de Voorzitter, deze voorstellen betreffen de onverenigbaarheid tussen het ambt van minister en het mandaat van parlementslid, dat overigens op uitdrukkelijk verzoek van de partijen van de Sint-Michielsmeerderheid werd ingevoerd door de staatshervorming van 1993. Meer in het bijzonder rijst de vraag wat er gebeurt wanneer een minister in de loop van de legislatuur zijn ambt neerlegt.

Voor diegenen die het ministerambt uitoefenen op het bestuursniveau waar zij zijn verkozen, is er geen enkel probleem, zij worden opnieuw gewoon parlementslid. Voor de anderen is de toestand niet geregeld en precies voor hen willen de huidige voorstellen een oplossing bieden.

Dat de toestand niet louter hypothetisch is, wordt bewezen door de huidige samenstelling van de Vlaamse Regering, waar een overigens erg sympathiek minister in dat geval verkeert.

Bij de beoordeling van de opportuniteit van de voorstellen heeft de Senaatsfractie van de Volksunie zich laten leiden door twee hoofdoverwegingen. Ten eerste, de vraag naar een analyse van

het Belgisch constitutioneel stelsel. In welk soort federalisme leven wij? Ten tweede, de vraag of democratische verantwoording en legitimiteit een rol spelen.

In het Belgische federale systeem is het helemaal niet evident dat een mandataris in de loop van een regeerperiode zo maar kan overschakelen van het federale niveau naar dat van de Gewesten en de Gemeenschappen of omgekeerd. Wel is er het argument dat iedere verkozenen hoe dan ook zijn eigen Gewest of Gemeenschap vertegenwoordigt, ook al maakt hij deel uit van het federaal Parlement.

Er bestaan, behalve voor het arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde, geen gebiedsoverschrijdende kiesarrondissementen meer en alle politieke partijen zijn opgesplitst. In die zin vertegenwoordigen de leden van het federale Parlement eigenlijk ook hun eigen Gemeenschap of Gewest. De Volksuniefractie van de Senaat bijvoorbeeld bedrijft haar politiek in ieder geval vanuit het referentiekader Vlaanderen.

Ons grondwettelijk systeem vertoont strikt confederale kenmerken, met een strakke scheiding van de bestuursniveaus, vooral sinds de staatshervorming van 1993. De nationale en regionale Parlementen worden rechtstreeks en afzonderlijk verkozen, in de toekomst trouwens ook op verschillende tijdstippen, en er is een grote mate van constitutionele autonomie voor de deelparlementen. De bevoegdheidsniveaus zijn in principe strikt gescheiden, er zouden dus geen overlappings van bevoegdheden meer mogen zijn, en er is geen hiërarchie van de normen. In een dergelijk confederaal systeem is het, louter institutioneel bekeken, geenszins wenselijk dat de wet zelf aanspoort tot een vermenging van de niveaus, wat door deze wetsvoorstellen wel het geval is.

Men kan het er misschien mee eens zijn dat iemand die heeft gekandideerd voor één bepaald bestuursniveau, en daarin ook verkozen is, uiteindelijk kiest voor een ministerambt op een ander niveau. De voorbeelden van mogelijke verwarring die daaruit kunnen voortvloeien, zijn zoëven door de heer Coveliers geïllustreerd.

Men kan het er echter niet mee eens zijn dat de betrokkene bij het beëindigen van zijn bestuursmandaat, zo maar opnieuw zijn plaats in de assemblée van het andere bestuursniveau inneemt. Dat is institutioneel ongezond.

Zonder het cumulverbod tussen de mandaten van parlementslid en minister dat bij de jongste staatshervorming is ingesteld, zou door dit systeem van vermenging een federaal minister lid kunnen blijven van een regionaal Parlement. In zijn hoedanigheid van federaal minister zou hij bij nieuwe verkiezingen dan zelfs kunnen kandideren voor een regionaal Parlement. Dit voorbeeld toont wel duidelijk aan dat de grondwetgever bij de beoordeling in 1993 wel degelijk een scheiding wenste te maken tussen de twee niveaus. Van een vergetelheid was er dus geen sprake.

Op het vlak van de institutionele duidelijkheid laten de voorliggende wetsvoorstellen te wensen over.

Wat de democratische duidelijkheid en legitimiteit betreft, zijn de voorstellen alvast een stap achteruit. Het stelsel van de gescheiden verkiezingen en niveaus met exclusieve bevoegdheden zal in de toekomst ongetwijfeld nog tot een veel sterkere identiteitsbevestiging voor de respectieve bestuursniveaus leiden. Wij zullen, veel meer dan bij de jongste verkiezingen het geval was, worden geconfronteerd met een andere beeldvorming. Elk bestuursniveau zal afzonderlijke kiesprogramma's voorstellen. Tot op heden stapte het politiek personeel in ons land voortdurend over van het ene niveau naar het andere, wat uiteraard in de hand werd gewerkt door het dubbelmandaat. Het politiek personeel moet de mogelijkheid krijgen van niveau te wisselen, doch enkel na nieuwe verkiezingen. Het is echter onaanvaardbaar dat een uittrekkende minister die wegens carrièremogelijkheden of om redenen van partijpolitieke aard het niveau waarop hij zich bij de verkiezingen kandidaat heeft gesteld, verlaat om opnieuw van niveau te wisselen. Dit gebeurt dan ten koste van zijn opvolger, die zijn functie misschien plichtsbewust uitoefent.

De Volksunie is van oordeel dat de voorliggende voorstellen op dit vlak te ver gaan. Wij kunnen het voorstel van bijzondere wet en het gewone wetsvoorstel daarom niet aanvaarden en zullen tegen beide voorstellen stemmen. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt in de algemene beraadslaging verklaar ik ze voor gesloten en bespreken wij de artikelen van elk van de twee wetsvoorstellen.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close, et nous passons à l'examen des articles de chacune des deux propositions de loi.

VOORSTEL VAN BIJZONDERE WET HOUDENDE WIJZIGING VAN DE BIJZONDERE WET VAN 8 AUGUSTUS 1980 TOT HERVORMING DER INSTELLINGEN EN VAN DE BIJZONDERE WET VAN 12 JANUARI 1989 MET BETREKKING TOT DE BRUSSELSE INSTELLINGEN, TEN EINDE EEN REGELING TE TREFFEN VOOR DE ONVERENIGBAARHEID TUSSEN HET AMBT VAN LID VAN EEN PARLEMENTAIRE ASSEMBLEE EN HET AMBT VAN LID VAN EEN FEDERALE, EEN GEMEENSCHAPS- OF EEN GEWESTREGERING

Beraadslaging en stemming over de artikelen

PROPOSITION DE LOI SPÉCIALE MODIFIANT LA LOI SPÉCIALE DU 8 AOÛT 1980 DE RÉFORMES INSTITUTIONNELLES ET LA LOI SPÉCIALE DU 12 JANVIER 1989 RELATIVE AUX INSTITUTIONS BRUXELLOISES, EN VUE D'ORGANISER LES INCOMPATIBILITÉS ÉDICTÉES ENTRE LES FONCTIONS DE MEMBRE D'UNE ASSEMBLÉE PARLEMENTAIRE ET DE MEMBRE D'UN GOUVERNEMENT FÉDÉRAL, COMMUNAUTAIRE OU RÉGIONAL

Examen et vote des articles

De Voorzitter. — We gaan over tot de artikelsgewijze behandeling van het voorstel van bijzondere wet.

Nous passons à l'examen des articles du projet de loi spéciale.

Artikel één luidt:

Artikel 1. Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet.

Article premier. La présente loi règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution.

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — Artikel 2 luidt:

Art. 2. In artikel 24bis van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 wordt een § 2bis ingevoegd, luidende:

« § 2bis. Onverminderd het bepaalde in § 2, 3°, van dit artikel houdt een lid van de Vlaamse Raad, van de Franse Gemeenschapsraad of van de Waalse Gewestraad dat door de Koning tot federaal minister of staatssecretaris wordt benoemd en de benoeming aanneemt, onmiddellijk op zitting te hebben en neemt hij zijn mandaat weer op wanneer de Koning een einde heeft gemaakt aan zijn ambt van minister of staatssecretaris. Het decreet stelt de nadere regelen van zijn vervanging in de betrokken Raad vast. »

Art. 2. Il est inséré dans l'article 24bis de la loi spéciale du 8 août 1980 un § 2bis, rédigé comme suit:

« § 2bis. Nonobstant le § 2, 3°, du présent article, le membre du Conseil de la Communauté française, du Conseil régional wallon ou du Conseil flamand, nommé par le Roi en qualité de ministre ou de secrétaire d'État fédéral et qui l'accepte, cesse immédiatement de siéger et reprend son mandat lorsqu'il a été mis fin par le Roi à ses fonctions de ministre ou de secrétaire d'État. Le décret prévoit les modalités de son remplacement au sein du Conseil concerné. »

Ann. parl. Sénat de Belgique - Session ordinaire 1995-1996
Parlem. Hand. Belgische Senaat - Gewone zitting 1995-1996

In artikel 2 dienen *in limine* na de woorden «In artikel 24bis van de bijzondere wet van 8 augustus 1980», de woorden «ingevoegd bij de bijzondere wet van 16 juli 1993,» toegevoegd te worden.

Le liminaire de l'article 2 doit être lu comme suit: «Dans l'article 24bis de la loi spéciale du 8 août 1980, inséré par la loi spéciale du 16 juillet 1993, il est inséré un § 2bis, rédigé comme suit:»

Ik breng artikel 2 in stemming.

Je mets aux voix l'article 2.

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — Artikel 3 luidt:

Art. 3. Artikel 59 van dezelfde bijzondere wet wordt aangevuld met een § 4, luidende:

« § 4. Onverminderd het bepaalde in artikel 24bis, § 2, 1° en 2°, houdt een lid van de Kamer van volksvertegenwoordigers of een in artikel 67, § 1, 1°, 2°, 5°, 6° en 7°, van de Grondwet bedoelde senator die gekozen wordt tot lid van de Vlaamse Regering, van de Waalse Regering of van de Franse Gemeenschapsregering, onmiddellijk op zitting te hebben en neemt hij zijn mandaat weer op wanneer zijn ambt van minister een einde neemt. De wet stelt de nadere regelen van zijn vervanging in de betrokken Kamer vast. »

Art. 3. L'article 59 de la même loi spéciale est complété par un § 4, libellé comme suit:

« § 4. Nonobstant l'article 24bis, § 2, 1° et 2°, le membre de la Chambre des représentants ou le sénateur visé à l'article 67, § 1er, 1°, 2°, 5°, 6° et 7°, de la Constitution, élu membre du Gouvernement wallon, du Gouvernement de la Communauté française ou du Gouvernement flamand, cesse immédiatement de siéger et reprend son mandat lorsque ses fonctions de ministre prennent fin. La loi prévoit les modalités de son remplacement au sein de la Chambre concernée. »

In artikel 3 dienen *in limine* na de woorden «Artikel 59 van dezelfde bijzondere wet» de woorden «, gewijzigd bij de bijzondere wet van 16 juli 1993,» toegevoegd te worden.

Au liminaire de l'article 3, il faudrait ajouter les mots «, modifié par la loi spéciale du 16 juillet 1993,» après les mots «L'article 59 de la même loi spéciale».

Ik breng artikel 3 in stemming.

Je mets aux voix l'article 3.

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — Artikel 4 luidt:

Art. 4. Artikel 12, § 3, van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, opgeheven bij de bijzondere wet van 16 juli 1993, wordt hersteld in de volgende lezing:

« § 3. Onverminderd het bepaalde in artikel 24bis, § 2, 3°, van de bijzondere wet, houdt een lid van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad dat door de Koning tot federaal minister of staatssecretaris wordt benoemd en de benoeming aanneemt, onmiddellijk op zitting te hebben en neemt hij zijn mandaat weer op wanneer de Koning een einde heeft gemaakt aan zijn ambt van minister of staatssecretaris. Hij wordt vervangen door de eerst in aanmerking komende opvolger van de lijst waarop hij gekozen is.

En minister of een staatssecretaris van een federale Regering die aan de Koning haar ontslag heeft aangeboden, kan echter na een vernieuwing van de Raad zijn ambt van minister of staatsse-

cretaris verenigen met het mandaat van lid van de Raad tot op het ogenblik waarop de Koning over dat ontslag een definitieve beslissing heeft genomen.»

Art. 4. L'article 12, § 3, de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises, abrogé par la loi spéciale du 16 juillet 1993, est rétabli dans la rédaction suivante :

«§ 3. Nonobstant l'article 24bis, § 2, 3°, de la loi spéciale, le membre du Conseil de la Région de Bruxelles-Capitale nommé par le Roi en qualité de ministre ou de secrétaire d'État fédéral et qui l'accepte, cesse immédiatement de siéger et reprend son mandat lorsqu'il a été mis fin par le Roi à ses fonctions de ministre ou de secrétaire d'État. Il est remplacé par le premier suppléant en ordre utile de la liste sur laquelle il a été élu.

Cependant, le ministre ou le secrétaire d'État d'un Gouvernement fédéral qui a présenté sa démission au Roi peut, après renouvellement du Conseil, concilier sa fonction de ministre ou de secrétaire d'État avec le mandat de membre du Conseil, jusqu'au moment où le Roi a statué définitivement sur cette démission.»

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — Artikel 5 luidt :

Art. 5. Artikel 35 van dezelfde bijzondere wet wordt aangevuld met een § 3bis, luidende :

«§ 3bis. Onverminderd het bepaalde in artikel 24bis, § 2, 1° en 2°, van de bijzondere wet, houdt een lid van de Kamer van volksvertegenwoordigers of een in artikel 67, § 1, 1°, 2°, 5°, 6°, en 7°, van de Grondwet bedoelde senator die gekozen wordt tot lid van de Regering van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest, onmiddellijk op zitting te hebben en neemt hij zijn mandaat weer op wanneer zijn ambt van minister een einde neemt. De wet stelt de nadere regelen van zijn vervanging in de betrokken Kamer vast.»

Art. 5. L'article 35 de la même loi spéciale est complété par un § 3bis, libellé comme suit :

«§ 3bis. Nonobstant l'article 24bis, § 2, 1° et 2°, de la loi spéciale, le membre de la Chambre des représentants ou le sénateur visé à l'article 67, § 1er, 1°, 2°, 5°, 6° et 7°, de la Constitution, élu membre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, cesse immédiatement de siéger et reprend son mandat lorsque ses fonctions de ministre prennent fin. La loi prévoit les modalités de son remplacement au sein de la Chambre concernée.»

In limine van artikel 5 dienen dezelfde woorden te worden ingevoegd na de woorden «Artikel 35 van dezelfde bijzondere wet».

Il faudrait ajouter les mêmes mots au liminaire de l'article 5 après les mots «L'article 35 de la même loi spéciale».

Ik breng artikel 5 in stemming.

Je mets aux voix l'article 5.

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — We stemmen later over het wetsvoorstel in zijn geheel met de meerderheid vereist door artikel 4, laatste lid, van de Grondwet.

Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble de la proposition de loi à la majorité requise par l'article 4, dernier alinéa, de la Constitution.

WETSVORSTEL TOT WIJZIGING VAN DE WET VAN 6 AUGUSTUS 1931 HOUDENDE VASTSTELLING VAN DE ONVERENIGBAARHEDEN EN ONTZECCINGEN BETREFFENDE DE MINISTERS, GEWEZEN MINISTERS EN MINISTERS VAN STAAT, ALSMEDE DE LEDEN EN GEWEZEN LEDEN VAN DE WETGEVENDE KAMERS

Beraadslaging en stemming over de artikelen

PROPOSITION DE LOI MODIFIANT LA LOI DU 6 AOÛT 1931 ÉTABLISSANT LES INCOMPATIBILITÉS ET INTERDICTIONS CONCERNANT LES MINISTRES, ANCIENS MINISTRES ET MINISTRES D'ÉTAT AINSI QUE LES MEMBRES ET ANCIENS MEMBRES DES CHAMBRES LÉGISLATIVES

Examen et vote des articles

De Voorzitter. — Artikel één luidt :

Artikel 1. Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet.

Article premier. La présente loi règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution.

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — Artikel 2 luidt :

Art. 2. Artikel 1bis van de wet van 6 augustus 1931 houdende vaststelling van de onverenigbaarheden en ontzeggingen betreffende de ministers, gewezen ministers en ministers van Staat, alsmede de leden en gewezen leden van de Wetgevende Kamers, gewijzigd bij de wet van 16 juli 1993, wordt vervangen als volgt :

«Artikel 1bis. Een lid van de Kamer van volksvertegenwoordigers of een rechtstreeks gekozen senator die ophoudt zitting te hebben ten gevolge van zijn benoeming tot minister of staatssecretaris van de federale Regering of zijn verkiezing tot lid van een Gewest- of Gemeenschapsregering, wordt vervangen door de eerst in aanmerking komende opvolger van de lijst waarop hij gekozen is.

Een gecoöpteerd senator die ophoudt zitting te hebben ten gevolge van zijn benoeming tot minister of staatssecretaris van de federale Regering of zijn verkiezing tot lid van een Gewest- of Gemeenschapsregering, wordt vervangen door de kandidaat die overeenkomstig artikel 221 van het Kieswetboek daartoe wordt aangewezen.

Een minister of staatssecretaris van een federale Regering die aan de Koning haar ontslag heeft aangeboden of een lid van een ontslagnemende Gewest- of Gemeenschapsregering kan echter, na de algehele vernieuwing van de Wetgevende Kamers, zijn ambt van lid van een federale Regering of van een Gewest- of Gemeenschapsregering verenigen met het mandaat van lid van een van beide Kamers tot op het ogenblik waarop de koning over dat ontslag een definitieve beslissing heeft genomen of waarop een nieuwe Gewest- of Gemeenschapsregering is gekozen.»

Art. 2. L'article 1^{er}bis de la loi du 6 août 1931 établissant les incompatibilités et interdictions concernant les ministres, anciens ministres et ministres d'État, ainsi que les membres et anciens membres des Chambres législatives, modifié par la loi du 16 juillet 1993, est remplacé par la disposition suivante :

«Article 1^{er}bis. Le membre de la Chambre des représentants ou le sénateur élu directement qui cesse de siéger par suite de sa nomination en qualité de ministre ou de secrétaire d'État du Gouvernement fédéral ou par suite de son élection en qualité de membre d'un Gouvernement régional ou communautaire, est remplacé par le premier suppléant en ordre utile de la liste sur laquelle il a été élu.

Le sénateur coopté qui cesse de siéger par suite de sa nomination en qualité de ministre ou de secrétaire d'État du Gouvernement fédéral ou par suite de son élection en qualité de membre

d'un Gouvernement régional ou communautaire, est remplacé par le candidat désigné à cette fin conformément à l'article 221 du Code électoral.

Cependant, le ministre ou le secrétaire d'État d'un Gouvernement fédéral qui a présenté sa démission au Roi, ou le membre d'un Gouvernement régional ou communautaire démissionnaire peut, après renouvellement intégral des Chambres législatives, concilier sa fonction de membre d'un Gouvernement fédéral, régional ou communautaire avec le mandat de membre de l'une des deux Chambres jusqu'au moment où le Roi a statué définitivement sur la démission du Gouvernement fédéral ou qu'il a été procédé à une nouvelle élection du Gouvernement régional ou communautaire.»

In de tekst aangenomen door de commissie voor de Institutionele Aangelegenheden dient in de aanhef van artikel 2 het woord «gewijzigd» vervangen te worden door het woord «ingevoegd».

Au texte adopté par la commission des Affaires institutionnelles, il y a lieu de remplacer, au liminaire de l'article 2, le mot «modifié» par le mot «inséré».

Ik breng artikel 2 in stemming.

Je mets aux voix l'article 2.

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — We stemmen later over het wetsvoorstel in zijn geheel.

Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble de la proposition de loi.

HERZIENING VAN DE GRONDWET

RÉVISION DE LA CONSTITUTION

HERZIENING VAN ARTIKEL 41 VAN DE GRONDWET (Gedr. St. 1-49/1, 2)

HERZIENING VAN ARTIKEL 41 VAN DE GRONDWET (Gedr. St. 1-185/1 tot 5)

Beraadslaging

RÉVISION DE L'ARTICLE 41 DE LA CONSTITUTION (Doc. 1-49/1, 2)

RÉVISION DE L'ARTICLE 41 DE LA CONSTITUTION (Doc. 1-185/1 à 5)

Discussion

De Voorzitter. — We vatten de beraadslaging aan over de herziening van artikel 41 van de Grondwet.

Nous abordons la discussion de la révision de l'article 41 de la Constitution.

De heer Verreycken stelt volgende bepaling voor:

Enig artikel. Artikel 41 van de Grondwet wordt aangevuld met een tweede lid, luidende:

«De belangen van de stadsdelen, samengesteld uit de afzonderlijke gemeenten vóór de fusie, kunnen worden behartigd door stadsdeelraden. De gemeenteraden van steden met meer dan 250 000 inwoners kunnen tot de oprichting van deze stadsdeelraden besluiten.»

Article unique. L'article 41 de la Constitution est complété par un deuxième alinéa libellé comme suit:

«Les intérêts des quartiers correspondant aux diverses communes qui existaient avant les fusions peuvent être défendus par des conseils de quartier. Les conseils communaux des villes de 250 000 habitants peuvent décider de créer ces conseils de quartier.»

De heer Erdman c.s. stelt volgende bepaling voor:

Enig artikel. Artikel 41 van de Grondwet wordt aangevuld met de volgende leden:

«De wet stelt de bevoegdheden, de werkingsregels en de wijze van verkiezing vast van de binnengemeentelijke territoriale organen die aangelegenheden van gemeentelijk belang kunnen regelen.

Ter uitvoering van een wet, aangenomen met de in artikel 4, laatste lid, bepaalde meerderheid, regelt het decreet of de in artikel 134 bedoelde regel de voorwaarden waaronder en de wijze waarop dergelijke binnengemeentelijke territoriale organen kunnen worden opgericht.

Dat decreet en die in artikel 134 bedoelde regel moeten worden aangenomen met een meerderheid van twee derden van de uitgebrachte stemmen, op voorwaarde dat de meerderheid van de leden van de betrokken Raad aanwezig is.»

Article unique. L'article 41 de la Constitution est complété par les dispositions suivantes:

«La loi définit les compétences, les règles de fonctionnement et le mode d'élection des organes territoriaux intracommunaux pouvant régler des matières d'intérêt communal.

En exécution d'une loi adoptée à la majorité définie à l'article 4, dernier alinéa, le décret ou la règle visée à l'article 134 règle les conditions et le mode suivant lesquels de tels organes territoriaux intracommunaux peuvent être créés.

Ce décret et la règle visée à l'article 134 ne peuvent être adoptés qu'à la majorité des deux tiers des suffrages émis, à la condition que la majorité des membres du Conseil concerné se trouve réunie.»

Einziger Artikel. Artikel 41 der Verfassung wird durch folgende Bestimmungen ergänzt:

«Das Gesetz bestimmt die Befugnisse, die Regeln für die Arbeitsweise und den Modus der Wahl intrakommunaler territorialer Organe, die Angelegenheiten kommunalen Interesses regeln können.

In Ausführung eines mit der in Artikel 4 letzter Absatz bestimmten Mehrheit angenommenen Gesetzes regelt das Dekret oder die in Artikel 134 erwähnte Regel die Bedingungen und den Modus für die Schaffung solcher intrakommunaler territorialer Organe.

Dieses Dekret und diese in Artikel 134 erwähnte Regel werden mit Zweidrittelmehrheit der abgegebenen Stimmen angenommen, vorausgesetzt, die Mehrheit der Mitglieder des betreffenden Rates ist anwesend.»

Het woord is aan de rapporteur.

De heer Caluwé (CVP), rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, de commissie voor de Institutionele Aangelegenheden diende zich te buigen over twee voorstellen tot herziening van artikel 41 van de Grondwet, één ingediend door senator Verreycken, een ander door senator Erdman. Dit laatste werd mede ondertekend door vertegenwoordigers van alle andere, in deze Senaat vertegenwoordigde, Vlaamse partijen.

Deze voorstellen kennen een lange voorgeschiedenis. Van bij de fusie van de stad Antwerpen in 1982 werd er immers reeds voor geijverd om op de schaal van de vroegere gemeenten deelgemeenteraden op te richten, rechtstreeks verkozen door de bevolking en met toegewezen, gedecentraliseerde bevoegdheden. In de stad Antwerpen werden trouwens onmiddellijk na de fusie, op het niveau van de vroegere gemeenten, districtsraden opgericht met adviserende bevoegdheden en waarvan de leden worden aangevuld door de Antwerpse gemeenteraad.

De eerste wetsvoorstellen om deze districtsraden ook beslissingsbevoegdheid te geven, stuitten echter op grondwettelijke bezwaren. Zo bracht de Raad van State reeds op 14 maart 1983, bij het wetsvoorstel van de heer De Beul tot oprichting van deelgemeenteraden, het advies uit dat een samenlezing van de toenmalige artikelen 31 en 108 van de Grondwet, volgens de nieuwe nummering de artikelen 41 en 162, niet toelaat dat essentiële be-

voegdheden van gemeentelijk belang die op basis van de Grondwet toekomen aan de gemeenteraad, bij wet toegewezen worden aan deelgemeenteraden. Wil men iets dergelijks toch organiseren, dan dient men dus voorafgaandelijk de Grondwet te wijzigen.

Gelet hierop diende reeds tijdens de vorige legislatuur senator Erdman, samen met de gewezen senatoren Schiltz en Suykerbuyck, een voorstel in tot herziening van, volgens de oude nummering artikel 31, vandaag artikel 41, van de Grondwet. Bij de bespreking van dit voorstel tijdens de vorige legislatuur bleek echter dat in de verschillende Gewesten van het land verschillend gedacht wordt over de noodzaak om in grote steden al dan niet over te gaan tot de oprichting van deelgemeenteraden met beslissingsbevoegdheid.

Het tweede voorstel tot herziening van de Grondwet, dat aan onze commissie werd voorgelegd, houdt rekening met deze feitelijkheid door van de eventuele oprichting van deelgemeenteraden een gewestelijke bevoegdheid te maken. Dit voorstel bepaalt dat een wet, aangenomen met een bijzondere meerderheid, aan de Gewesten de bevoegdheid moet geven om bij bijzonder decreet, of bij bijzondere ordonnantie, te bepalen onder welke voorwaarden en op welke wijze binnengemeentelijke territoriale organen kunnen worden opgericht.

Daarnaast, zo vermeldt het tweede voorstel, moet de wet de bevoegdheden, de werkingsregels en de wijze van verkiezing vaststellen van deze binnengemeentelijke territoriale organen die aangelegenheden van gemeentelijk belang kunnen regelen. In concreto betekent dit dat er wijzigingen zullen moeten komen aan de gemeentewet, die nu reeds, maar dan enkel voor aangelegenheden die te maken hebben met de burgerlijke stand, het begrip «district» kent, en aan de wetten die de gemeenteraadsverkiezingen regelen.

Mocht dit voorstel met de vereiste meerderheid in Kamer en Senaat worden aanvaard en in de Grondwet worden opgenomen, dan zullen er nog minstens vier wetgevende initiatieven moeten worden genomen, vooraleer deze deelgemeenteraden, zoals bedoeld in dit voorstel, ook effectief bestaan.

Voor alle duidelijkheid hou ik eraan om deze vier noodzakelijke initiatieven even op te sommen.

Ten eerste, een bijzondere wet die de Gewesten de bevoegdheid geeft om de voorwaarden te bepalen voor de oprichting van dergelijke deelgemeenteraden.

Ten tweede, een bijzonder decreet dat deze voorwaarden vastlegt en rechtstreeks of onrechtstreeks de gemeenten aanduidt waar deze deelgemeenteraden moeten of kunnen opgericht worden.

Ten derde, een wet die de gemeentewet wijzigt en de bevoegdheden en werkingsregels van deze deelgemeenteraden bepaalt.

Ten vierde, een wet die de verkiezingsprocedure vastlegt voor deze deelgemeenteraden.

Ik vermeld ook nog dat het eerste voorstel dat aan de commissie werd voorgelegd, tot doel heeft in de Grondwet in te schrijven dat de gemeenteraden van steden met meer dan 250 000 inwoners kunnen overgaan tot de oprichting van stadsdeelraden, die de belangen van de stadsdelen kunnen regelen. Dit voorstel moet samen worden gelezen met de eveneens door de heer Verreycken ingediende voorstellen tot herziening van artikel 162 van de Grondwet en tot wijziging van de gemeentewet.

De bespreking in de commissie handelde echter voornamelijk over het tweede voorstel. Hierbij rezen enkele specifieke discussiepunten. Zo werd de vraag gesteld of het wel degelijk de bedoeling van de auteurs was dat de bijzondere wet die de voorgestelde grondwetsbepaling moet uitvoeren, een bevoegdheid toekent aan de Gewesten en niet aan de Gemeenschappen. Hierop werd bevestigend geantwoord. Dit is niet meer dan logisch, aangezien ook alle andere gedefederaliseerde bevoegdheden die betrekking hebben op de gemeenten, zoals het administratief toezicht en de wetgeving met betrekking tot de intercommunales, toevertrouwd werden aan de Gewesten.

Tevens werd de vraag gesteld waarom de auteurs om hun doel te bereiken, artikel 41 van de Grondwet wenselijk te wijzigen en niet artikel 162. Hierop werd geantwoord dat artikel 41 juist met dit

doel voor herziening vatbaar is verklaard, terwijl artikel 162 voor herziening vatbaar is verklaard met het oog op een regionalisering van de organieke wetgeving van gemeenten en provincies. Bovendien bestaat er in het Parlement en in de rechtsleer geen eensgezindheid over de vraag of een constituant tijdens één legislatuur een grondwetsartikel meer dan één keer mag wijzigen. Volgt men de zienswijze van diegenen die van oordeel zijn dat een grondwetsartikel maar één keer mag worden gewijzigd door een constituant, dan zou een wijziging van artikel 162 met het oog op de oprichting van deelgemeenteraden, de regionalisering van de gemeente- en provinciewet tijdens deze legislatuur beletten. De auteurs van het voorstel willen op geen enkele wijze een eventuele regionalisering van de gemeente- en provinciewet tijdens deze legislatuur in het gedrang brengen. Daarom kozen zij voor een wijziging van artikel 41.

Bij de bespreking werden nog enkele amendementen ingediend op het tweede voorstel. Een eerste amendement had betrekking op de vraag of de in het voorstel vermelde bijzondere wet de bevoegdheid om de voorwaarden tot oprichting van deelgemeenteraden te bepalen, enkel moet toekennen aan de in artikel 134 bedoelde regel ofwel aan het decreet. Na kennisname van een juridische nota en na de uitdrukkelijke bevestiging dat die bevoegdheid enkel aan de Gewesten zal worden toevertrouwd, werd het amendement ingetrokken.

Een tweede amendement wilde, naar analogie met wat voor de provincies bepaald is, in het artikel opnemen dat verschillende deelgemeenteraden niet gezamenlijk mogen beraadslagen. Aangezien een dergelijke bepaling eerder in de wet thuishoort dan in de Grondwet, werd ook dit amendement ingetrokken.

Vervolgens werd overgegaan tot de stemmingen. Het eerste voorstel, dit van de heer Verreycken, werd verworpen met twaalf stemmen tegen één. Het tweede voorstel, dit van de heer Erdman, werd goedgekeurd met elf stemmen tegen twee. Het verslag werd eenparig goedgekeurd.

Tot slot wens ik namens de CVP-fractie nog enkele overwegingen bij het in de commissie goedgekeurde voorstel in het midden te brengen.

De technische complexiteit van het voorstel mag niet doen vergeten dat een belangrijke samenlevingsproblematiek aan de basis ervan ligt. Enkele dagen geleden heeft de heer Leman, directeur van het Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding, zij het in verkeerde bewoordingen en met een moeilijk te vergeven ongenadigheid tegenover de Antwerpse beleidsmensen die vandaag in uiterst moeilijke omstandigheden van deze stad een leefbare samenleving proberen te maken, toch de perfecte verklaring gegeven waarom het voorstel dat wij momenteel bespreken, absoluut noodzakelijk is.

Natuurlijk is in Antwerpen de afstand tussen het politiek beleidsniveau en de mensen in hun buurten en wijken veel te groot. Vanzelfsprekend komen de burgemeester en de schepenen te weinig op plaatsen waar de mensen hen graag zouden zien.

Dit is een waarheid als een koe. Dat weten de Antwerpse beleidsmensen al jaren.

De heer Leman zou toch voldoende van de Antwerpse situatie op de hoogte moeten zijn om te weten dat het voor de Antwerpse beleidsmensen materieel en fysiek onmogelijk is deel te nemen aan het dagelijks leven van de Antwerpse samenleving.

Hoe kan de politiek een luisterend oor en klankbord vormen in een stad waar er voor 460 000 inwoners slechts 55 gemeenteraadsleden en 12 leden van het schepencollege zijn? Dit betekent dat er slechts één gemeenteraadslid is voor meer dan 8 000 inwoners en één schepen voor 40 000 inwoners. Antwerpen telt zelfs meer parlementsleden dan schepenen.

In Antwerpen beseft men maar al te goed dat een van de belangrijkste problemen het verschrallen van het sociaal weefsel is. Men probeert eraan te sleutelen met buurthuizen, straathoekwerkers, buurtontwikkelingsmaatschappijen, SOMA en andere initiatieven. Dit zijn belangrijke en nuttige initiatieven, maar ze zijn ambtelijk van aard. Ze wegen niet op tegen het gewone dagelijkse contact van een politiek verkozen die in zijn wijk spreekbuis en klankbord kan zijn en die vaak verkozen is omdat hij zich inzet voor het wijk- en verenigingsleven. Daarom is een

tweehonderdtal lokale verkozenen in het stedelijk weefsel waarschijnlijk een goedkoper en efficiënter middel om opnieuw leven in de stad te brengen, dan alle opbouw- en straathoekwerken samen.

Zijn in de 588 andere gemeenten van ons land de gemeenteraadsleden eigenlijk niet allen buurtwerkers die ervoor zorgen dat de samenleving aan elkaar hangt?

Wekt het geen verwondering dat in de grootstad Brussel, die sociologisch veel meer problemen dan Antwerpen zou moeten kennen en objectief gezien ook veel meer sociale problemen heeft, de bevolking zich veel minder afzet tegen de politiek en er ook veel minder sprake is van de kloof met de burger?

Is dat niet omdat men in Brussel de negentien gemeenten bewaard heeft, zodat alle burgers snel een politiek luisterend oor vinden voor hun wijkproblemen en buurtmoeilijkheden? Men heeft intussen wel de structuren van de agglomeratie en van het Hoofdstedelijk Gewest opgericht zodat er ook voor de grootstedelijke problematiek een forum en een democratisch gekozen bestuur bestaat.

Hoeveel samenlevingsopbouwwerkers heeft Brussel niet met acht regionale regeringsleden, met ongeveer tachtig leden van de Hoofdstedelijke Raad, met negentien burgemeesters, met meer dan honderd schepenen en meer dan zeshonderd gemeenteraadsleden?

Ik besef dat de rechtstreeks verkozen districtsraden de samenlevingsproblematiek in Antwerpen niet van de ene dag op de andere kunnen oplossen. Men mag er dan ook geen wonderen van verwachten.

De districtsraden vormen in onze ogen niettemin een belangrijk onderdeel van het stedelijk beleid, naast onder meer het verder oplossen van de financiële en sociale problematiek, het rekening houden met het stedelijk element in de ruimtelijke ordening en de aandacht voor de problematiek van veiligheid en netheid.

Het voorstel krijgt dan ook de volledige steun van de CVP-fractie. Wij zullen er ook sterk voor ijveren dat, na de goedkeuring in Kamer en Senaat, zo snel mogelijk werk wordt gemaakt van de noodzakelijke wetgevende initiatieven om de rechtstreekse verkiezing van de districtsraden in het jaar 2000 effectief mogelijk te maken. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Erdman.

De heer Erdman (SP). — Mijnheer de Voorzitter, ik sta erop collega Caluwé te feliciteren met zijn klaar en uitvoerig verslag. Hij heeft dan wel niet het gras voor mijn voeten weggemaaid, maar wel een uitvoerige toelichting gegeven van de draagwijdte van het voorstel en de bespreking ervan, en tevens de problematiek verder opengetrokken. Dit document zal een leidraad zijn voor elkeen die zich in de toekomst zal bekommeren om de hedendaagse grootstedelijke ontwikkeling.

Als bij toeval komt dit voorstel ter sprake in de Senaat op het ogenblik dat de Vlaamse volksvertegenwoordigers zich buigen over het Sociaal Impulsfonds en dat de Antwerpse districtsraden die zich tot voor kort enkel konden inlaten met adviezen over openbare werken en gebouwen, met het verwerven van de tweede enveloppe de nodige budgettaire armslag krijgen waardoor ze de voor Antwerpen zo typerende feesten kunnen organiseren.

Zoals collega Caluwé beklemtoonde, heeft dit voorstel niet alleen een lange wordingsgeschiedenis, het werd ook grondig voorbereid. In dit verband wil ik de toespraak citeren waarin erburgemeester Cools destijds de Antwerpse fusieoperatie evalueerde. U herinnert zich wellicht dat de stad Antwerpen deze fusie met zes jaar wist uit te stellen. De heer Cools bestempelde deze bestuurlijke eenheid als «te klein voor het grote en te groot voor het kleine». Hiermee vatte de burgervader de Antwerpse problematiek treffend samen. Toen reeds brak hij een lans voor een bestuurlijke hervorming. Hij was gewonnen voor het grootse van het gewestelijke niveau en tevens bekommerd om het directe contact met de bevolking op een lager bestuurlijk echelon. Hij liet zich hierbij wellicht verleiden door de bestuurlijke inrichting van de regio Rotterdam-Rijnmond, die in Nederland positieve resultaten heeft opgeleverd.

Het toenmalige schepencollege heeft een ruime enquête georganiseerd en ik behoor tot de gelukkige parlementsleden aan wie destijds om een advies ter zake werd gevraagd. In de conclusies van de *Synthesenota inzake politieke decentralisatie van 10 juni 1993* werd vastgesteld dat bij alle woordvoerders de verzuiming naar een politieke decentralisatie bestond waarbij vooral werd gewezen op de mogelijkheid om artikel 31 — thans 41 — van de Grondwet te wijzigen, onverminderd het constitutionele probleem gevormd door de slechts gedeeltelijke voor Herziening vatbaarverklaring van artikel 108 — thans 162.

De heer Schiltz die toen zitting had in de Senaat was dezelfde mening toegedaan en greep naar de juridische constructie van de impliciete wijziging van artikel 108 van zodra artikel 31 met succes zou zijn gewijzigd. Vandaag bevinden wij ons in een veel betere juridische positie aangezien artikel 162, het oude artikel 108, thans voor volledige Herziening vatbaar is verklaard. Tijdens de besprekingen in de commissie voor de Grondwetherziening werd overigens uitdrukkelijk verklaard dat men de aanpassing van artikel 162 niet wenste te hypothekeren door een slechts gedeeltelijke Herziening. Met de aanpassing van artikel 162 diende immers ook andere problemen te worden geregeld. Men denke hierbij aan de voorstellen tot volledige regionalisering van de gemeente- en de provinciewet. Er gingen ook stemmen op om de Herziening van artikel 41 te laten samengaan met een gedeeltelijke Herziening van artikel 162.

Volgens de constitutionalisten had dit tot gevolg kunnen hebben dat na deze eerste wijziging van artikel 162 tijdens dezelfde legislatuur geen andere wijzigingen aan hetzelfde artikel meer konden worden aangebracht. Tijdens de bespreking heeft men er dan ook op gewezen dat dezelfde problematiek nogmaals aan bod zou komen tijdens de bespreking van het gehele artikel 162. Het lag dus voor de hand dat als gevolg van de wijziging van artikel 41 van de Grondwet, het vroegere artikel 31, er een impliciete en richtinggevende wijziging van artikel 162 noodzakelijk was, in het bijzonder op het punt van de rechtstreekse verkiezing van de districtsraadsleden.

Ik kom niet meer terug op wat collega Caluwé heeft gezegd over de oprichting van de eerste adviserende districtsraden op 5 juli 1983. Ik wil wel aanstippen dat deze raden sindsdien een eigen leven zijn gaan leiden en een eigen dynamiek hebben ontwikkeld. De huidige bestuursmeerderheid heeft daarom op 21 februari 1995 een beslissing genomen waarin zeer duidelijk de bevoegdheden van de districtsraden zijn gespecificeerd.

Bij wijze van informatie en als aanloop naar de bespreking van wat van de nieuwe bestuursorganen wordt verwacht, is het misschien nuttig de bevoegdheden zoals ze in het bestaande reglement zijn omschreven, even op te sommen. We mogen daarbij niet uit het oog verliezen dat de huidige districtsraden adviserend zijn en dus beperkt in hun werking. Weliswaar wordt hen een bepaalde budgettaire enveloppe toegewezen om bepaalde activiteiten te organiseren.

Ten eerste, artikel 12 van het huidige reglement bepaalt dat districtsraden initiatiefrecht hebben op de beleidsdomeinen die hen door de gemeenteraad worden toegewezen. Het is dus de gemeenteraad die bepaalt over welke beleidsdomeinen het advies van de districtsraad wordt gevraagd. Collega Caluwé heeft terecht en uitdrukkelijk onderstreept dat de toekomstige wet deze bevoegdheden verder moet omschrijven en dat daardoor wettelijke controle mogelijk zal zijn.

Ten tweede kan de districtsraad beraadslagen en advies geven over alle aangelegenheden die het district aanbelangen en die niet het voorwerp uitmaken van het in punt één omschreven initiatiefrecht.

Ten derde moeten het college van burgemeester en schepenen en de gemeenteraad de districtsraad om advies vragen over alle beleidspunten in verband met het district die op de agenda van de gemeenteraad worden geplaatst.

Ten vierde kan de districtsraad op eigen initiatief van gedachten wisselen over alle onderwerpen die tot zijn bevoegdheid behoren maar waarover niet noodzakelijk advies moet worden uitgebracht.

Wat hebben we een weg afgelegd sinds de eerste districtsraden zich vooral moesten bezighouden met het geven van advies over straatnamen die de gemeenteraad wilde wijzigen of geven. Wat

hebben we een weg afgelegd sinds de eerste districtsraden zich bezighielden met losliggende stenen op een of ander voetpad of een straatverlichting die niet werkte. Deze raden hebben dus inderdaad een bepaalde dynamiek ontwikkeld. Ik kan volkomen akkoord gaan met de analyse van collega Caluwé, weliswaar met één, voor de toekomst belangrijke, reserve, We moeten natuurlijk niet tegemoetkomen aan de nostalgie van degenen die ingevolge de nieuwe structuur geen gemeenteraadslid of schepen meer kunnen zijn, die geen politieke macht meer kunnen uitoefenen. We moeten niet ingaan op bepaalde frustraties van mensen die denken dat ze na een eventuele «defusie» terug burgemeester, schepen of gemeenteraadslid kunnen worden.

Bij het bepalen van de bevoegdheden door de bijzondere wet en bij het uittekenen van de werking van de districtsraden moet zeer duidelijk een onderscheid worden gemaakt tussen de taak van de verkozen mandatarissen in de districtsraden en die van de leden van de bestuurlijke entiteit, de stad Antwerpen of andere steden die opteren voor dit systeem. Er mogen immers geen misverstanden ontstaan en zeker geen negatieve wisselwerking in de zin van rivaliteit. De districtsraden moeten constructief zijn. Zij kunnen zaken aanbrengen, aanvullen of uitvoeren ten dienste van de bevolking.

De heer Coveliers diende in de commissie een amendement in. De commissieleden meenden evenwel dat dit niet thuis hoorde in de grondwettelijke tekst, maar dat het wel in de bijzondere wet kan worden opgenomen. Het amendement impliceert het verbod voor de districtsraden om gezamenlijk te vergaderen want het is uiteraard niet de bedoeling «mini-parlementen» of rivaliserende gemeenteraden te installeren. Ik juich het toe dat de voorzitters van de districtsraden nu gezamenlijk trachten hun bevoegdheden af te bakenen en zich op één lijn pogen te stellen in de benadering van de problematiek. Deze recente innovatie komt de werking van de huidige districtsraden ongetwijfeld ten goede, maar het is geenszins de bedoeling de districtsraden gemeenschappelijk actie te laten voeren.

Bij de analyse van de vele wettelijke stappen die nog zullen moeten worden ondernomen, wees rapporteur Caluwé op de logge structuur. Die vloeit voort uit het aanpassen van het reeds vroeger ingediende voorstel. De problematiek raakt uiteraard in de eerste plaats Antwerpen. De heer Caluwé meende dat de Antwerpse aanwezigheid in de Senaat wel te merken is. Wij zijn weliswaar chauvinisten, maar laten wij dit in dit halfroond niet ten volle ten toon spreiden!

Heel wat collega's zagen evenwel het gevaar dat met de methode van eenvoudige wetswijzigingen de fusies ongedaan konden worden gemaakt. In mijn allereerste voorstel legde ik de besluitvorming, de sleutel van het geheel, eerder in de handen van de gemeenteraad. Dit kon in gemeenten waar de fusies nog steeds niet goed zijn verwerkt, eventueel leiden tot afsplitsingen of tot allerlei soorten wisselmeerderheden. Om dit te voorkomen werd inderdaad een nogal logge structuur uitgewerkt waarin echter ook alle garanties zijn ingebouwd. Nu zullen de beslissingen uiteindelijk worden genomen op het niveau van het gewest via een decreet en op het niveau van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest via een ordonnantie. Daar zullen de steden en de gemeenten worden aangewezen die toegelaten worden om in het kader van deze bijzondere regeling dergelijke «binnengemeentelijke» organen op te richten.

Tenslotte dank ik allen die hebben bijgedragen tot wat tot nu toe werd gerealiseerd. Ik dank bij voorbaat ook al de senatoren die dit voorstel zullen goedkeuren. Samen met rapporteur Caluwé hoop ik, nadat de Kamer deze grondwetswijziging zal hebben goedgekeurd, dat de evolutie inzake wetgeving, decreten en ordonnanties, de mogelijkheid zal creëren om eindelijk te realiseren wat alle partijen, alle verantwoordelijken en de gehele bevolking, zeker van Antwerpen, aanvoelen als een dwingende noodzakelijkheid. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Coveliers.

De heer Coveliers (VLD). — Mijnheer de Voorzitter, het verslag van de heer Caluwé is zo alomvattend en zo duidelijk en de enkele leemtes zijn zo afdoend door de heer Erdman weggevoerd, dat mijn uiteenzetting hier heel kort kan zijn. Als ik toch nog het

woord neem, is het vooral om ook de visu duidelijk te maken dat de VLD-fractie dit voorstel volledig steunt. Ik wil mij er evenmin toe laten verleiden om alle technische details te overlopen. Het belangrijkste is dat dit voorstel werd verkozen boven diverse andere voorstellen, zoals de rapporteur en de heer Erdman reeds uitvoerig hebben geïllustreerd.

Deze grondwetswijziging creëert de mogelijkheid om het subsidiariteitsprobleem ook hier toe te passen en om een goed evenwicht te vinden tussen klein- en grootschalig. Vooral in Antwerpen, maar ook in andere grote en zelfs minder grote steden is de voorbije jaren gebleken dat er een vrij grote afstand bestaat tussen bestuurders en bestuurden. Bovendien blijkt elke indeling toch vrij discretionair. Antwerpen heeft voor bepaalde problemen een nog te kleine oppervlakte, ik denk dan bijvoorbeeld aan de financiering van de kernfunctie van Antwerpen, terwijl die oppervlakte voor andere problemen dan weer veel te groot is. Dan zou een indeling in deelgemeenten of deelgemeentelijke constructies weer verkieselijk zijn. Toch zal men na deze wijziging opnieuw kunnen zeggen dat de districten voor bepaalde zaken te klein zijn en de gemeenteraadsomschrijving te groot en dat er een bijkomend tussenliggend niveau moet worden gecreëerd. Men kan echter niet anders dan het optimale zo dicht mogelijk te benaderen.

Voor de invulling van al deze zaken zal men wel afhankelijk blijken van de lokale politieke cultuur, met soms, zoals de heer Erdman terecht heeft aangeduid, een nostalgie naar een recent verleden van vóór de fusies. Men loopt het risico dat de vroegere gemeentelijke omschrijvingen opnieuw als de wet van Meden en Perzen naar boven zal komen voor de omschrijving van de districtgrenzen. Er is dus nood aan criteria om deze districten te omschrijven. Sommige districten zullen kleiner zijn dan de vroegere gemeenten en andere groter. Sommige districten zullen delen van verschillende vroegere gemeenten bevatten. Kortom, men zal rekening moeten houden met de huidige sociologische, economische en demografische gegevens.

Niemand betwist dat de huidige wijziging een aantal duidelijke meerwaarden bevat. Zo zijn er de eigen verkiezing van de stadsdeelraden, de mogelijkheid van een betere behandeling van vragen en opmerkingen van de burgers door de diensten, aangezien de controle daarop beter georganiseerd wordt, en tenslotte is er ook een betere herkenbaarheid van het lokale bestuur.

Veel zal afhangen van de uitvoering. Welke bevoegdheden zal men overdragen? Hoe zal dit worden gefinancierd, door dotaties? Er is de eigen verantwoordelijkheid en eventueel eigen administratie van deze districten. Belangrijk is het toezicht dat daarop zal moeten worden uitgeoefend, zoals op iedere administratie.

Ik weid niet meer uit over artikel 162 alhoewel men hier legislatiek fijner netwerk had kunnen gaan. De heer Erdman heeft al uitgelegd waarom men op deze wijze heeft gewerkt. Ik heb vragen bij de interpretatie van de grondwetspecialisten die zeggen dat een artikel van de Grondwet maar één keer kan worden gewijzigd in een legislatuur. Ik wens echter te voorkomen dat dit argument door sommigen verkeerd zou worden gebruikt en ik kan mij dus verzoenen met de gekozen oplossing.

De VLD zal deze tekst goedkeuren. Wij hopen vooral dat de invulling van deze tekst, ook op het lokale niveau, het bestuur weer iets dichtbij de burger zal brengen. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Desmedt.

M. Desmedt (PRL-FDF). — Monsieur le Président, les propositions de révision de la Constitution dont nous discutons aujourd'hui sont importantes. En effet, elles visent à permettre la création, dans les communes, d'organes territoriaux élus pouvant régler des matières d'intérêt communal. Il s'agit donc d'une profonde modification rendue possible dans la vie des communes.

Ces propositions sont motivées par l'éloignement des citoyens par rapport au pouvoir communal dans les grosses entités et c'est spécialement la situation à Anvers qui est prise en considération. La technique choisie pour remédier à ce problème est la possibilité de création d'organes décentralisés.

La première proposition, déposée par M. Verreycken, a le mérite de la clarté: elle se contente d'autoriser les conseils communaux des villes comptant 250 000 habitants à créer des conseils de

quartiers. Cette proposition de révision de l'article 41, qui devrait être complétée par la loi, a cependant été rejetée pour des motifs politiques et parce qu'elle émanait du Vlaams Blok.

La seconde proposition, déposée par M. Erdman et contresignée par l'ensemble des autres partis flamands, a un objectif semblable mais traite d'une procédure particulièrement complexe et même confuse. J'y reviendrai.

Ce problème concerne donc essentiellement la partie flamande du pays et, plus précisément, Anvers. Cependant, puisqu'il s'agit de réviser la Constitution, l'ensemble des parlementaires doit se prononcer à son égard.

Avant d'analyser juridiquement et politiquement le texte qui nous est soumis, je voudrais attirer l'attention du Sénat sur la diversité des intentions des auteurs des propositions. Du côté du Vlaams Blok, il y a l'espoir, par le biais de ces conseils de quartiers, d'accéder, au moins partiellement, au pouvoir à Anvers, alors que, pour l'ensemble des autres partis flamands, il s'agit précisément, par le système proposé, de barrer la route au même Vlaams Blok en rapprochant les mandataires communaux de la population. Ce double espoir contradictoire des auteurs des deux propositions en démontre évidemment toute l'ambiguïté.

Le groupe PRL-FDF est hostile aux deux propositions. Sans doute risquons-nous d'être isolés dans cette position, mais il nous paraît que des motifs juridiques et politiques la justifient largement. Du point de vue juridique, il s'agit de compléter l'article 41 de la Constitution qui a été soumis à révision sans aucune restriction quant à la portée éventuelle de cette révision. Mais, et tout le monde est d'accord sur ce point, la modification proposée rejaillit sur l'article 162. En effet, l'article 41 énonce simplement que les intérêts communaux sont réglés par les conseils communaux d'après les principes établis par la Constitution, tandis que l'article 162 édicte ces différents principes.

M. Verreycken a accepté cette logique en déposant conjointement une proposition de révision de l'article 162. Le bon sens aurait voulu qu'elle fût examinée avec la révision de l'article 41. Mais M. Erdman et ses cosignataires se refusent, eux, à accepter cette logique et préfèrent parler d'une révision implicite de l'article 162. Sans doute ce procédé de la révision implicite a-t-il déjà été employé à diverses reprises lors de précédentes révisions mais il constitue une véritable dérive institutionnelle motivée par de pures raisons d'opportunisme politique. Pourtant, l'article 162 est lui aussi soumis à révision, mais en vue d'une éventuelle régionalisation des lois organiques sur les provinces et les communes. Peut-on dès lors procéder à cette modification pour un autre objectif? Il s'agit déjà là d'une question controversée.

Lors du débat en commission, le représentant du PS a affirmé que son groupe pouvait se rallier à la proposition si ses auteurs assuraient sans équivoque qu'ils n'avaient aucune intention d'entraver la régionalisation de la loi communale, et M. Erdman s'est empressé de confirmer explicitement que c'était précisément pour ne pas entraver la régionalisation de la loi communale qu'il s'était abstenu de proposer une révision de l'article 162. On avoue ainsi très clairement que c'est pour des motifs politiques que l'on se refuse à modifier l'article 162, préférant parler de révision implicite. Ainsi, le droit doit s'effacer devant les considérations politiques.

Durant les mêmes débats en commission, l'auteur de la proposition a déclaré que par la suite, dans le cadre d'une révision globale de l'article 162, il faudra aboutir à une révision de l'alinéa 2 afin de prévoir l'élection directe des membres des conseils de quartiers. Comment peut-on à la fois parler de révision implicite tout en prévoyant pour le même objet une révision explicite ultérieure? Du reste, j'avais cru comprendre que la régionalisation de la loi communale n'était pas à l'ordre du jour de l'actuelle législature et je ne vois donc pas le motif de «geler» actuellement cet article.

En ce qui concerne la portée de la mise en révision de l'article 162, il me paraît évident que si le préconstituant en précise l'objet, la révision doit être limitée à cet objet car, sinon, quelle serait la portée de pareille précision?

M. Velu est très explicite à ce sujet. Il souligne dans son *Traité de Droit public* que le constituant ne peut de manière expresse ou implicite modifier le sens ou la portée de dispositions non visées dans la déclaration de révision.

Quant à la thèse de la révision implicite aboutissant en fait au résultat absurde qu'un article de la Constitution n'a plus le sens que lui donne le texte, elle est vivement combattue par de nombreux constitutionnalistes.

Ainsi, M. Uyttendaele parle d'une technique éminemment contestable sur le plan juridique.

Le Conseil d'État a émis des critiques identiques en 1993 lors de son avis sur la proposition de loi visant à achever la structure fédérale de l'État.

Quant à M. Allen, il a écrit dans sa contribution aux *Mélanges offerts au Professeur Velu*: «*Van deze techniek, die zowel met de letter als met de geest van artikel 195 van de Grondwet strijdt, is vooral gebruik gemaakt bij de staatsvorming.*»

Il apparaît donc bien clairement que d'un point de vue juridique, la voie suivie par les auteurs de la proposition de révision n'est nullement satisfaisante.

Politiquement, cette proposition ne nous séduit pas davantage. Si, dans certains cas précis, la dimension d'entités communales apparaît excessive par rapport à une bonne gestion et à des contacts satisfaisants avec la population, ce sont les limites mêmes de cette entité qu'il faut revoir plutôt que de créer un nouveau niveau de pouvoir.

Comprend-on bien qu'avec l'adoption de cette proposition, on va arriver à cinq niveaux de pouvoir, outre l'Union européenne? On trouvera en effet le conseil de quartier, la commune, la province, la Région et l'État. Tout cela est-il raisonnable?

Il est indéniable que tout niveau de pouvoir supplémentaire, avec un conseil élu, des fonctionnaires et un budget, entraîne des dépenses nouvelles. Le citoyen devra évidemment y contribuer.

Par ailleurs, la complexité du système mis en place par la révision de l'article 41 est considérable. Résumons le processus envisagé.

Après la modification constitutionnelle, une loi fédérale ordinaire devra définir les règles de fonctionnement et le mode d'élection des nouveaux organes.

Ensuite, une loi adoptée à la majorité spéciale devra habiliter les Régions à fixer les conditions de création des organes territoriaux intracommunaux et, enfin, le décret devra en fixer les conditions en statuant aux deux tiers, la majorité des membres devant être présente.

Tout cela n'améliorera certainement pas la lisibilité de nos institutions!

Une autre critique concerne le fait que le texte proposé ouvre la porte à la création de pareils organes dans toute commune, quels que soient sa dimension territoriale et le chiffre de sa population. Ainsi, pour résoudre le problème d'Anvers, on propose une formule de décentralisation à toutes les communes. Sans doute la loi — ou le décret — pourra apporter des restrictions, mais il eût été préférable de fixer certains seuils dans la Constitution elle-même. Pour certains, il ne fait pas de doute que tout nouveau niveau de pouvoir sera bon à prendre!

Enfin, dernière critique et non la moindre: en incluant les Régions dans le processus de mise en route des organes intracommunaux, ce texte constitue un premier pas vers la régionalisation de la législation organique des communes.

Or, cette régionalisation, le PRL-FDF ne la souhaite pas et cette opposition ne vient pas d'une volonté centralisatrice ou d'un réflexe unitariste, mais de la conviction que cette régionalisation ne traduirait qu'un repli frileux de chaque région sans améliorer en quoi que ce soit les modes de fonctionnement des communes. En outre, elle rendrait encore plus précaire le sort des gestionnaires de certaines communes de la frontière linguistique.

Le fait que la législation organique sur les communes demeure une compétence fédérale ne nous gêne en rien et ne compromet nullement leur bon fonctionnement. Dès lors, toute avancée dans le sens d'une régionalisation ne nous paraît pas souhaitable.

Monsieur le Président, ce projet avait déjà fait l'objet de longs débats au cours de la législature précédente. Cette fois, les choses ont été beaucoup plus rapides et, à peine le rapport distribué, nous sommes amenés à nous prononcer.

Je conclus en répétant que d'un point de vue juridique, ce projet est présenté d'une façon tout à fait contestable en faisant usage de la pratique de la révision constitutionnelle implicite et que, politiquement, il n'est pas davantage satisfaisant parce qu'il ne résoudra pas les problèmes qu'il veut rencontrer; il est complexe dans sa mise en œuvre, ouvre un niveau de pouvoir supplémentaire et constitue un début de régionalisation de la loi communale. Le groupe PRL-FDF ne pourra donc l'approuver.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Verreycken.

De heer Verreycken (Vl. Bl.). — Mijnheer de Voorzitter, net als de vorige sprekers heb ik het verslag van de heer Caluwé aandachtig beluisterd. In de tekst van het verslag heb ik echter vruchteloos gezocht naar de passus over pater Leman en naar die over de analyse van de Antwerpse toestanden. Ik veronderstel dat zij deel uitmaken van de eigen bedenkingen van de rapporteur. Ik verzoek hem echter niet langer te sneren naar de zagezegd verkeerde uitspraken van mijn boezemvriend pater Leman. Indien wij morgen een prijs voor propaganda zouden invoeren, zou pater Leman ongetwijfeld het «gouden blokske» verdienen. Deze man is immers onze beste propagandist. Bovendien blijkt hij een toekomstige kiezer en hij nam zelfs deel aan onze 1-meiviering. Wat kunnen wij nog meer verwachten van een pater?

Ik ben het eens met de heer Erdman dat de districtsraden geen troostprijzen zijn voor gebuisde gemeenteraadsleden en dat zij zeker niet als compensatie mogen worden beschouwd van frustraties, die in het begin zeker bestonden en nog steeds bestaan. Ik ben twaalf jaar lid geweest van een districtsraad. Ik was echter nooit lid geweest van een gemeenteraad en kan dus niet meespreken over de eventuele frustraties, hoewel zij bij sommige van mijn collega's wel degelijk bestonden.

Aan deze toestand moest worden verholpen. Hiertoe bestaat in ons land een gemeentewet. Daarentegen is er helemaal geen stads-wet. Raar, want in de meeste ons omringende landen werd wel degelijk een wet uitgedokterd die specifiek de stedelijke problematiek aanpakt. Wij hinken hier dus duidelijk achterop.

Vandaag nemen wij echter opnieuw het voortouw. In de Grondwet zal een artikel worden aangepast, enkel en alleen om tegemoet te komen aan de noden van één Vlaamse stad. De Grondwet wordt dus een beetje Vlaams en een ietsje minder Belgisch. Alle begin is moeilijk, maar misschien is deze eerste stap een aanwijzing van de richting. Mogelijk gaan we naar een situatie waarbij de Grondwet van dit land, dat nooit het vaderland van de Vlamingen wilde zijn, een heel klein beetje rekening wil houden met de verzuchtingen van de meerderheid der bewoners, zijnde de Vlamingen.

Dit Antwerpse grondwetsartikel kan tegelijk een reden zijn om al degenen tegen te spreken die menen dat Antwerpen vanwege «Brussel» geen aandacht krijgt. Misschien zal eindelijk het besef groeien dat niet «Brussel» verantwoordelijk is voor de stadsverloedering van Antwerpen, maar wel de Antwerpse gewoontebestuurders zelf. Zij moeten zorgen voor de nodige aanpassingen.

Uiteraard is het normaal dat het Vlaamse Blok die aandacht voor de grootste Vlaamse stad toejuicht. Tenslotte vormen wij de grootste partij in Antwerpen, waartegen zelfs een profijtjes-beschermende monstercoalitie moest worden opgericht. Omdat de Antwerpse belangen ons aanspreken, dienden wij dan ook reeds tijdens de vorige legislatuur een wetsvoorstel in om de districtsraden een wettelijk kader te geven, door een aanpassing van de gemeentewet. Toen het tijdens de huidige legislatuur mogelijk werd om artikel 41 van de Grondwet te wijzigen, dienden wij opnieuw wetsvoorstellen in die onder de naam «stadsdeelraden» de rechtstreekse verkiezing van districtsraden mogelijk moesten maken. Ik voel meer voor het begrip «stadsdeelraden» dan voor «deelgemeenteraden» omdat dit woord voor mij een negatieve bijklank heeft. Het gaat wel degelijk om bestuursorganen van stadsdelen.

De voorstellen van het Vlaams Blok werden afgewezen door de meerderheid. De collega van de PRL heeft hier reeds op gewezen. Het is voor de meerderheidspartijen ongetwijfeld een enorme kwelling dat zij het spreekrecht van het Vlaams Blok niet kunnen beknotten. Dat zij nu ook onze wetsvoorstellen zouden moeten bespreken, gaat echter te ver.

Gisteren nog verscheen een artikel in *Gazet van Antwerpen*, waarin werd verwezen naar de uitspraken van Roland Pockelé, voorzitter van de CVP-Deurne, in verband met de werking van de huidige districtsraden. Hij zegt: «Moet je nu elk Blok-voorstel verwerpen? Ofwel verwerpen we het Blok-voorstel en dienen we het daarna zelf in, ofwel steunen we het. Persoonlijk vind ik het intellectueel oneerlijk om iets te verwerpen en het daarna zelf in te dienen. Ik heb daar echt problemen mee.»

Van deze aanval van politiek fatsoen hebben de senatoren duidelijk geen enkele last. Een voorstel van het Vlaams Blok mag niet worden geamendeerd, moet worden weggestemd, en mag probleemloos worden vervangen door een analoog meerderheidsvoorstel.

Ik neem maar aan dat het tot de aanvaarde politieke zeden behoort om het eerst ingediende voorstel te amenderen, wat trouwens in 99,9 pct. der gevallen gebeurt en dat de situatie van vandaag tot de Belgische politieke zedeloosheid behoort.

Het allerbelangrijkste is dat stadsdeelraden opnieuw een identiteitsgevoel zullen geven aan de verschillende stadsdelen. In tegenstelling tot wat de heer Erdman zonet beweerde, wordt hierdoor een beweging naar zelfstandigheid van de stadsdelen aan de gang gezet.

Vorige week was ik nog in Amsterdam met een stedelijke commissie. De Amsterdamse beleids mensen omschreven duidelijk de evolutie van deelgemeenteraden naar autonomie van de deelgemeenten. Waar oorspronkelijk enkel administratieve taken dicht bij de burger werden uitgevoerd, wordt vandaag reeds een heel deel van de oorspronkelijke centrale bevoegdheden volledig door de deelgemeenten overgenomen. Subsidiariteit blijkt in Amsterdam geen ijdel begrip, dat enkel gehanteerd wordt om in de mode te blijven, maar wel een praktijkgericht bestuursbeginsel.

Zo ver zijn wij echter nog helemaal niet want na de herziening van artikel 41 moeten nog verschillende andere wetgevende stadia worden doorlopen. De rapporteur heeft dit overigens reeds aangetoond. Gezien de lange weg die voor deze eerste stap reeds moest worden afgelegd — alles begon immers reeds in 1981 met een voorstel van kamerlid De Beul tot oprichting van districtsraden — valt het nog te bezien of de stadsdeelraden bij de gemeenteraadsverkiezingen van het jaar 2000 wel installeerbaar zullen zijn.

Ik heb nog geen bedenking bij de werking van de huidige districtsraden, de toekomstige stadsdeelraden, want de wijze waarop deze werkbaar zullen zijn, zal afhangen van de voogdij-overheid die de reglementen moet goedkeuren. Vandaag is het immers overduidelijk dat een CVP-schepen in Antwerpen alles doet om de districtsraden elke efficiëntie te ontnemen. Het luide geroep over decentralisatie, waarvoor deze schepen bevoegd is, gaat gepaard met een verzet tegen de doelmatige invulling van de werkzaamheden, door alle partijen. Ik bedoel dat het Vlaams Blok zelfs wordt geweerd uit het bureau waar enkel de werkzaamheden worden geregeld, daar een districtsraad enkel adviserende bevoegdheden heeft. Vanuit democratisch oogpunt is dit erg, want het Vlaams Blok is de partij die in alle districtsraden de meeste vertegenwoordigers telt; het is de partij die namens de meeste burgers kan spreken; het is de partij die op overtuigende wijze de voorbijge gemeenteraadsverkiezing in Antwerpen won; toch is het de enige partij die niet aanwezig mag zijn in de keuken van de districtsraden. De bewuste schepen hecht duidelijk veel meer belang aan het «kortzichtigheidsordon» dan aan het dichten van de kloof met de burger. Dit heeft alles te maken met de — voor hem frustrerende — vaststelling dat de aanspreekbaarheidsfactor van de Vlaams-Blokradsleden veel groter is dan deze van de raadsleden van de monstercoalitie.

Ik verwijs enkel naar deze praktijk om aan te tonen dat het werk niet af is door morgen het stemknopje in te drukken om ja te stemmen. Indien, enkel omwille van de democratische rechten, de burger zijn vertegenwoordigers moet herkennen en erkennen, dan zullen ook de oude partijen in deze coalitie alles moeten doen om hun versterde schepenen en burgemeesters tot de orde te roepen en te wijzen op de nieuwe inzichten die gerezen zullen zijn na het goedkeuren van dit artikel. Het is te eenvoudig om hier, door te stemmen, schijnbaar de democratie te redden, doch dezelfde

democratie te vermoorden als de praktijk het toelaat. In tegenstelling tot de PRL, heeft het Vlaams Blok wel gevoel voor een invulling van het subsidiariteitsbeginsel.

We zullen morgen voor deze grondwetswijziging stemmen, omdat voor ons de belangen van de bestuurden veel belangrijker zijn dan deze van de bestuurders. Deze laatsten zouden behoudsgezind genoeg kunnen zijn om een gedeelte af te wijzen of om de efficiëntie van de raden te ondergraven, maar wij zullen morgen met veel genoegen de eerste kleine stap naar een meer volkse grondwet, dank zij een Antwerps artikel, goedkeuren.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Loones.

De heer Loones (VU). — Mijnheer de Voorzitter, ik zal uiteraard niet terugkomen op wat reeds door de rapporteur zeer kleurrijk is gezegd over de Antwerpse situatie, hoewel het voorstel niet alleen betrekking heeft op Antwerpen. Zo noemde hij de gemeenteraadsleden van die stad goedkope, zij het autochtone buurtwerkers. De heer Erdman, die andere notoire sinjoor, vertelde ons dat de reeds bestaande districtsraden eigenlijk feestcomités zijn geworden. Wij herkennen hierin enigszins de situatie van andere gemeenten.

Antwerpen is een probleemstad. Een defusie blijkt geen oplossing te bieden. Voor een aantal aangelegenheden, zoals het havenbeleid en de brandweer, is het bestuurlijk niveau van de fusiestad Antwerpen immers eerder te klein dan te groot. Boze tongen beweren dat hetzelfde kan worden gezegd van een aantal Antwerpse mandatarissen, maar dat zijn niet mijn woorden. Daarom wil men dus de mogelijkheid scheppen om deelgemeenteraden op te richten, die men «binnengemeentelijke territoriale organen», noemt, met eigen bevoegdheden en eigen rechtstreeks verkozen raden.

De Volksunie staat positief tegenover het verlangen om in grote steden, en in het bijzonder in Antwerpen, het bestuur te verbeteren door het inschakelen van deelgemeenteraden of stadsdeelraden met aangepaste bevoegdheden en middelen. Er werd vandaag reeds op gewezen dat een eerste voorstel in die zin al in 1981 werd ingediend door VU-kamerlid De Beul. Ook tijdens de vorige regeerperiode was ons meest eminent Antwerps parlementslid zeer actief met deze materie bezig. De besprekingen ter zake waren toen trouwens reeds ver gevorderd. De Volksunie heeft dus helemaal niet gewacht op een voorstel van het Vlaams Blok. Wij hebben het voorstel dat gezamenlijk door de andere Vlaamse partijen werd ingediend, mee ondertekend omdat wij vinden dat het juridisch beter onderbouwd is dan het voorstel van de heer Verreycken. De heer Verreycken heeft ons overigens ook niet gevraagd zijn voorstel mee te ondertekenen.

Wij hebben wel nog een aantal vragen bij het voorstel tot herziening van artikel 41. Dit staat trouwens in het verslag. Meer in het bijzonder maken wij ons zorgen over de samenhang tussen de thans voorgestelde herziening van artikel 41 en de noodzakelijke wijziging van artikel 162 van de Grondwet, het vroegere artikel 108, dat voor herziening vatbaar is verklaard met het oog op de regionalisering van de organieke wetgeving van provincies en gemeenten, die overeengekomen was door de partijen die de Sint-Michielsakkoorden hebben goedgekeurd. Het nu voorgestelde artikel 41 mag dus in geen dele een beletsel vormen voor de toekomstige herziening van artikel 162. Die herziening moet er volgens ons zo vlug mogelijk komen.

Het voorstel voor wijziging van artikel 41 schijnt reeds voorop te lopen op de toekomstige regionalisering. In de door de commissie aangenomen tekst van het nieuwe artikel 41 wordt immers uitdrukkelijk verwezen naar wetsuitvoering bij decreet of gewestregel. Wij vragen ons echter af of het toekomstige artikel 162 niet helemaal zal afstappen van de regeling bij wet van de gemeentelijke instellingen en die normering niet helemaal zal laten gebeuren door decreet of gewestregel. In die zin zou het nieuwe artikel 41 dus eigenlijk ook al de tussenstap van de regeling bij wet moeten overslaan.

De Volksunie is principieel voorstander van de herziening van artikel 41 van de Grondwet in de overtuiging dat een stad als Antwerpen nood heeft aan nieuwe structuren om goed bestuurd te worden. Toch willen wij geen rem of hinderpaal zien opwerpen tegen de al even noodzakelijke en dringende regionalisering van de organieke wetgeving van provincies en gemeenten. Wij rekenen erop dat die voorstellen gestuurd worden door een meerderheid in de Senaat en roepen dan ook de Kamer op om nog tijdens deze legislatuur de nodige waarborgen te geven inzake de regionalisering van de gemeente- en provinciewet. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Boutmans.

De heer Boutmans (Agalev). — Mijnheer de Voorzitter, het voorstel dat ook door mij ondertekend is, is de vrucht van een bijzonder ingewikkelde juridische discussie, gekoppeld aan een politieke wil.

Ik wens in de eerste plaats de heer Caluwé te feliciteren voor zijn verslag. Als ik over deze materie in de toekomst ergens uitleg moet verschaffen, zou ik hem en de heer Erdman, die de hele constructie bedacht heeft, graag uitnodigen mij te vergezellen.

Ik ben niet zo tevreden dat wij het probleem op deze wijze hebben moeten regelen, maar het bleek de enige mogelijkheid te zijn, zowel politiek als juridisch. Er was een grondwetsherziening nodig om in de grootste stad van ons land — en ook elders — de mogelijkheid te creëren om «binnengemeentelijke» vormen van decentralisatie in het leven te roepen.

Ik heb me altijd afgevraagd of dit wel de juiste opvatting is. De Raad van State heeft een tiental jaren geleden het advies geformuleerd dat niet bij wet kan worden geregeld dat gemeentelijke belangen door een lager orgaan dan de gemeenteraad worden behartigd. Hiermee kelderde hij een voorstel van de Volksunie.

Naar mijn oordeel is dit advies betwistbaar. Het was volgens mij niet de bedoeling van de grondwetgever te beletten dat op «binnengemeentelijk» vlak zou worden gedecentraliseerd, maar wel de gemeenteraden een grondwettelijke status te geven, en de decentralisatie en de gemeentelijke autonomie in de Grondwet in te schrijven. Wij kunnen echter moeilijk anders dan ons neerleggen bij dit advies van de Raad van State.

Na politieke terreinverkenning is gebleken dat het voorstel dat thans ter tafel ligt, de enige mogelijke oplossing is.

De toekomst moet uitwijzen of ook andere gemeenten gebruik zullen maken van deze mogelijkheid. Eerst moeten we echter de ingewikkelde weg bewandelen die de heer Caluwé daarnet heeft geschetst, en die ik niet zal herhalen.

Bij dit voorstel werd ongetwijfeld in de eerste plaats aan Antwerpen gedacht. Alle fracties en uiteraard ook de bevolking van Antwerpen zijn van oordeel dat er een al te grote afstand is tussen de bestuurslaag in het stadhuis aan de Grote Markt en de bevolking.

Dit reëel politiek probleem is er mede oorzaak van dat Antwerpen de voorbije jaren niet zo'n goede reputatie heeft opgebouwd inzake het functioneren van zijn politieke structuren. Men probeert dit thans te verhelpen en ik hoop dat men daarin slaagt.

Indien wij eenmaal de weg door de instituties nodig voor de realisatie van de binnengemeentelijke decentralisatie met succes zullen hebben afgelegd, dan blijft er nog een groot probleem. Wij moeten dan immers nog bepalen welke bevoegdheden de «districtsraden» zullen uitoefenen, op welke wijze dat zal gebeuren en over welke middelen zij daarvoor zullen beschikken. Het zal geen eenvoudige oefening zijn om de noodzakelijke eenheid van bestuur te koppelen aan de noodzakelijke decentralisatie. Dit is echter een zorg voor later. Voor ons was het belangrijk een aanzet te geven voor de goedkeuring van het principe. De verdere ontwikkelingen kunnen wij alleen vanuit een positieve ingesteldheid tegemoet zien. (*Applaus.*)

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion, je la déclare close.

Daar niemand meer het woord vraagt in de bespreking verklaar ik ze voor gesloten.

Wij stemmen later over de bepalingen met de meerderheid overeenkomstig artikel 195, laatste lid, van de Grondwet.

Il sera procédé ultérieurement au vote sur les dispositions, à la majorité prévue par l'article 195, dernier alinéa, de la Constitution.

ORDRE DES TRAVAUX

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

M. le Président. — Mesdames, messieurs, selon le souhait émis par plusieurs membres ayant participé aux travaux de commission concernant la proposition de résolution pour une politique du développement adéquate et une politique africaine efficace, la présence du secrétaire d'État à la Coopération au Développement avait été prévue entre 16 et 17 heures.

Un impératif d'agenda l'empêche malheureusement de se joindre à notre discussion. Comme certains membres l'ont proposé, je vous suggère de reporter la discussion de cette proposition de résolution à quinzaine afin que le secrétaire d'État puisse participer à notre débat.

Le Sénat est-il d'accord sur cette proposition ?

Is de Senaat het hiermee eens? (*Instemming.*)

Il en est donc ainsi décidé.

Dan is hiertoe besloten.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE OVER DE SITUATIE IN IRAK

Beraadslaging

PROPOSITION DE RÉOLUTION SUR LA SITUATION EN IRAK

Discussion

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het voorstel van resolutie over de situatie in Irak.

Nous abordons l'examen de la proposition de résolution sur la situation en Irak.

Dit voorstel van resolutie luidt:

«De Senaat,

— Stelt vast dat de maatregelen van de Verenigde Naties tegen het regime van Saddam Hoessein als gevolg van de Golfoorlog en van de agressieve houding van dit dictatoriale regime, maatregelen die ingesteld werden in augustus 1990 en die onverminderd voortduren tot vandaag, bijzonder negatieve gevolgen hebben voor de bevolking van dit land;

— Verwijst naar een basisgegeven van de internationale politieke verhoudingen dat stelt dat, bij de beoordeling van de rol van Staten, het erop aankomt zich te richten op het regime en niet op de bevolking;

— Verwijst naar de studie van de voedsel- en landbouworganisatie van de Verenigde Naties (FAO), gepubliceerd in het Britse medische tijdschrift «*The Lancet*», waaruit blijkt dat de economische sancties tegen Irak totnogtoe geleid hebben tot de dood van, onder meer, meer dan 560 000 kinderen;

— Stelt vast dat ook andere lagen van de bevolking, vooral zwakkeren en bejaarden, massaal en ook fataal getroffen worden door deze maatregelen;

— Wijst erop dat deze situatie al jarenlang wordt aangeklaagd, onder meer door internationale medische hulporganisaties werkzaam in het land;

— Stelt vast dat, in het algemeen, de gezondheidssituatie en dus de weerstand tegen ziekten stelselmatig wordt ondermijnd door dit aanslepende gebrek aan voldoende voedsel, preventieve gezondheidszorgen en medische begeleiding;

— Wijst erop dat een zeer belangrijk deel van de bevolking al jarenlang op diverse andere manieren geleden heeft en nog lijdt onder het autoritaire regime van Saddam Hoessein, vooral inzake de mensenrechten, foltering en executies zonder de minste kans op enige verdediging inbegrepen;

— Stelt vast dat, op deze manier, de bevolking in Irak tweemaal wordt geraakt als slachtoffer en dat al vele jaren lang: slachtoffer van het regime van Saddam Hoessein, en slachtoffer van het VN-embargo, en dat deze situatie nog onverminderd voortduurt;

— Meent dat het getuigt van politieke naïviteit te veronderstellen dat, op die manier en mede dank zij het VN-embargo, de bevolking in opstand zal komen tegen haar actuele leider(s), en dat het ongewijzigd blijven volhouden van dit embargo in feite betekent dat de VN de Iraakse bevolking verder blijven uitputten en sanctioneren, terwijl het regime buiten schot blijft;

— Kan het niet eens zijn met een politiek waarbij de hele bevolking wordt ingezet als wapen [...] temeer daar de bevolking dit regime nooit via democratische verkiezingen aan de macht heeft gebracht;

— Meent dat een meer selectief, regime-gericht embargo dat bovendien meer rekening houdt met de fundamentele mensenrechten van het Iraakse volk, effectiever zal zijn, zonder overbodige en onterechte slachtoffers te maken, beseffend dat producten zoals melkpoeder voor zuigelingen minder geschikt lijken voor de productie van wapens;

— Verzoekt de minister van Buitenlandse Zaken er bij de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties en bij de Europese ministers van Buitenlandse Zaken op aan te dringen het embargo tegen Irak dermate te reorganiseren dat, zoveel mogelijk, de bevolking en vooral de kinderen, de bejaarden en de zwakkeren, worden gespaard, in het bijzonder inzake het garanderen van de voorziening in hun basisbehoeften.»

«Le Sénat,

— Constate que les mesures prises par les Nations unies à l'encontre du régime de Saddam Hussein à la suite de la guerre du Golfe Persique et de l'attitude agressive adoptée par ce régime dictatorial, mesures instaurées en août 1990 et inchangées à ce jour, ont des effets particulièrement négatifs pour la population de ce pays;

— Rappelle que l'une des règles de base des relations politiques internationales veut que, lorsque l'on porte un jugement sur le rôle des États, on vise le régime et non la population;

— Se réfère à l'étude de l'Organisation des Nations unies pour l'alimentation et l'agriculture (FAO), publiée dans la revue médicale britannique *The Lancet*, d'où il ressort que les sanctions économiques contre l'Irak ont provoqué jusqu'ici la mort de, notamment, plus de 560 000 enfants;

— Constate que d'autres couches de la population également, surtout les plus vulnérables et les personnes âgées, sont frappées massivement et de plein fouet par ces mesures;

— Rappelle que cette situation est dénoncée depuis des années déjà, notamment par des organisations internationales d'assistance médicale travaillant dans le pays;

— Constate que, d'une manière générale, l'état de santé et donc la résistance aux maladies se trouvent minés systématiquement par ce manque chronique d'une alimentation suffisante, de prophylaxie et d'encadrement médical;

— Souligne que, depuis des années, une partie très importante de la population a souffert de diverses autres manières et continue à souffrir de l'autoritarisme du régime de Saddam Hussein, surtout en matière de droits de l'homme, en ce compris les tortures et les exécutions subies sans l'ombre d'une possibilité de défense;

— Constate que, dans ces conditions, la population irakienne est doublement victime, et ce depuis de nombreuses années: victime du régime de Saddam Hussein et victime de l'embargo de l'ONU, et que cette situation perdure;

— Estime que l'on fait preuve de naïveté politique en supposant que, de cette manière et grâce notamment à l'embargo de l'ONU, la population se révoltera contre son (ses) dirigeant(s)

actuel(s), le maintien d'un embargo inchangé signifiant en fait que l'ONU continue à épuiser et à sanctionner la population irakienne, tandis que le régime demeure hors d'atteinte;

— Ne saurait marquer son accord sur une politique dans laquelle l'ensemble d'une population est utilisée comme arme [...] d'autant plus qu'elle n'a jamais porté ce régime au pouvoir par des élections démocratiques;

— Estime qu'un embargo plus sélectif, visant le régime et tenant compte en outre davantage des droits humains fondamentaux du peuple irakien, serait plus efficace, sans faire de victimes superflues et innocentes, puisque des produits tels que le lait en poudre pour nourrissons ne se prêtent guère à la production d'armements;

— Demande au ministre des Affaires étrangères d'exhorter le Conseil de sécurité des Nations unies et les ministres des Affaires étrangères de l'Union européenne à réorganiser l'embargo contre l'Irak de manière telle que, dans toute la mesure possible, la population, et surtout les enfants, les personnes âgées et les plus vulnérables soient épargnés et qu'en particulier, la satisfaction de leurs besoins fondamentaux soit garantie.»

La discussion est ouverte.

De beraadslaging is geopend.

Mme Lizin, rapporteuse, se réfère à son rapport.

Het woord is aan de heer Staes.

De heer Staes (CVP). — Mijnheer de Voorzitter, als mede-indiener van deze resolutie wil ik nog even wijzen op het brandend actueel karakter ervan. Half mei start een nieuwe onderhandelingsronde tussen de Verenigde Naties en de Iraakse overheid met het oog op een wijziging van de bepalingen van het embargo. De situatie in Irak is sinds geruime tijd meer dan alarmerend. Uit cijfers die het FAO publiceerde over de situatie in Irak blijkt dat in 1991 de kindersterfte met 80 pct. was gestegen ten overstaan van de cijfers bekend bij het begin van het embargo. In 1992 belooft dit stijgingspercentage reeds 211 pct. In absolute cijfers betekent dit dat sinds het embargo 600 000 kinderen gestorven zijn ten gevolge van ondervoeding, buikloop en andere kwalen die een bevolking teisteren waaraan alle elementaire bestaansmiddelen worden ontzegd.

Het moet duidelijk zijn dat wij het regime in Irak op geen enkele manier willen steunen en dat is ook zeker niet de bedoeling van deze resolutie. Dat Irak een dictatoriaal regime heeft, ligt voor de hand. Het moet echter eveneens duidelijk zijn dat de maatregelen, die niet alleen voor de kinderen, maar ook voor andere delen van de bevolking dramatische gevolgen hebben, geen enkele invloed hebben op de machtsituatie van de huidige regering. De huidige strategie is derhalve erg betwistbaar. In de Golfoorlog is men er niet in geslaagd de dictator te verjagen en nu probeert men door uithongering de bevolking zover te krijgen dat zij tegen het regime in opstand komt om zo een machtswissel te bekomen. Deze strategieën blijken nu naar genocide te neigen. Het kan toch niet dat men op die manier iets aan de internationale krachtsverhoudingen tracht te wijzigen.

Ik heb twee keer de kans gehad om het land te bezoeken: onmiddellijk na de Golfoorlog en een jaar later, toen allerlei berichten over kindersterfte ons bereikten. Ik was niet uitgestuurd in het kader van een initiatief vanuit klein-linkse hoek dat grote belangstelling had voor wat daar met de kinderen gebeurde. Ik ging al evenmin in het kader van een initiatief vanuit uiterst rechtse hoek, vanuit de Verenigde Staten, dat ook weer iets voor de arme kinderen wilde doen. Mijn bezoeken stonden volkomen los van elke ideologische context en ik legde ze af zonder enige begeleiding van de Iraakse overheid. Dat maakte de zaken niet eenvoudiger, maar bood mij wel de gelegenheid om een reeks ziekenhuizen en instellingen te bezoeken en er volkomen vrij met artsen en directeurs te praten. Deze mensen staken hun kritiek op het regime niet onder stoelen of banken. De verhalen die ik daar hoorde over het gebrek aan de meest elementaire zaken, zoals naalden, elektriciteit en geneesmiddelen, schetsten een compleet surrealistische situatie. Wij hoorden er niet alleen getuigenissen over de kindersterfte, maar ook over de fatale afloop van ziekten die op de eerste plaats bejaarde en verzwakte mensen treffen.

Zoals in alle conflicten wordt de eerste en de laatste tol door de bevolking betaald en niet door degenen die de strijd hebben gewenst en gevoerd.

Laten wij ook goed voor ogen houden dat een belangrijk deel van het volk in het verleden reeds erg te lijden had onder het regime. De veiligheidsdiensten van het land werken in een gebouw met een aantal verdiepingen onder de grond en dus onbereikbaar voor bombardementen. Duizenden Irakezen werden daar op de foltertafels gelegd in het belang van de zogenaamde binnenlandse veiligheid. Het aantal mensen dat op die manier heeft geleden, is niet te onderschatten. Dat hetzelfde volk nog eens opnieuw moet lijden om het regime zelf te treffen, is volgens ons absoluut geen gepaste strategie. De bevolking heeft trouwens nooit voor dat regime gekozen. Er zijn nooit vrije democratische verkiezingen geweest die konden duidelijk maken welk regime men wel of niet wilde.

De feiten zijn en blijven duidelijk en stapelen zich op. De situatie verzacht niet, integendeel. Het aantal slachtoffers stijgt nog steeds. Het is gewaagd te veronderstellen dat men melkpoeder in één of andere chemische samenstelling kan brengen om er explosieven van te maken.

*De heer Verhofstadt, ondervoorzitter,
treedt als voorzitter op*

Dat lijkt mij naast de kwestie te zijn. In de resolutie dringen wij erop aan dat de Verenigde Naties en de Belgische minister van Buitenlandse Zaken hun verantwoordelijkheid opnemen om aan deze situatie een einde te maken en vraagtekens te plaatsen bij de effectiviteit van het embargo. Zij moeten nagaan of de zaken niet op een andere manier kunnen worden geregeld, zodat de bevolking zoveel mogelijk gespaard blijft en de middelen krijgt waarop iedereen die bestaat, recht heeft. Wij kunnen onder meer verwijzen naar de internationale en de Europese verklaringen van de rechten van de mens.

De situatie in Irak krijgt stilaan de omvang van een uitgesproken volkerenmoord. Dit kan niet geïnterpreteerd worden in een of andere opportunistische, ideologische richting. Het gaat hier om de feiten.

Als wij voortdurend de mond vol hebben over mensenrechten en democratische vrijheden dan moeten wij ook proberen daar iets aan te doen. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Mahoux.

M. Mahoux (PS). — Monsieur le Président, le groupe socialiste s'associe à cette proposition de résolution. L'embargo entend exercer des contraintes sur les décideurs politiques occupant le pouvoir en Irak. Il n'est pas directement dirigé contre la population, en particulier en ce qui concerne ses composantes les plus faibles.

Le rapport rédigé par M. Staes à l'issue d'une mission d'observation sur place et les rapports publiés par les organisations internationales et humanitaires indiquent que ce sont surtout les enfants qui souffrent de cet embargo.

La résolution n'entend pas modifier les contraintes pesant sur le régime de Saddam Hussein. Il s'agit simplement de déterminer des modalités évitant d'atteindre les populations défavorisées et, en particulier, les enfants.

D'une manière générale, les embargos sont assortis d'exceptions, lesquelles sont très souvent ignorées, de sorte que les réserves contenues dans les décisions ne sont pas immédiatement rencontrées.

Une délégation conjointe de la Chambre et du Sénat s'est rendue au Koweït à la suite d'une invitation lancée par le parlement koweïtien. Nos collègues ont attiré notre attention sur le sort des ressortissants koweïtiens emprisonnés en Irak. L'Irak, directement ou à travers les négociations trilatérales qu'il mène avec le Koweït et le CICR, nie l'existence de ces prisonniers. La résolution les évoque implicitement. Toutefois, l'assouplissement éventuel de l'embargo pour des raisons humanitaires doit être associé au maintien des exigences de la communauté internationale à

l'égard du régime irakien à propos du respect des règles du droit international et des informations relatives aux prisonniers koweïtiens.

En guise de conclusion, je dirai que la situation intolérable dans laquelle se trouve la population irakienne appelle une réaction de notre part. C'est dans cet esprit que le groupe socialiste approuvera cette proposition de résolution. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Sémer.

Mevrouw Sémer (SP). — Mijnheer de Voorzitter, ik wil heel kort motiveren waarom ik een amendement bij deze resolutie heb ingediend en tegelijk zal ik het standpunt van de SP-fractie weer geven.

Wij zijn het er volkomen mee eens dat het embargo tegen het regime van Saddam Hoessein de facto de gewone mensen in Irak zeer zwaar treft: de kinderen, de zwakkeren en de bejaarden. Het voortzetten van het embargo in zijn huidige vorm betekent dat de internationale gemeenschap de Iraakse bevolking verder blijft uitputten en sanctioneren in de hoop dat deze bevolking in opstand komt tegen haar leiders. Een uitgeputte bevolking doet dit echter niet, zij kan dit niet meer. De meest dynamische elementen zijn trouwens reeds naar het buitenland vertrokken. Liefst 10 pct. ging daar op zoek naar werk, naar inkomens en naar een beter leven. Het verlies van deze goed opgeleide middenklasse heeft trouwens ook gevolgen op het politieke vlak. Deze technocraten hadden immers nog een zekere matigende invloed en hun vertrek versterkt de positie van de hard liners van het regime. Dit alles is dus niet bevorderlijk voor de democratisering die men op langere termijn wenst te bereiken.

Irak is nochtans potentieel een zeer rijk land. Het beschikt over 10 pct. van de gekende oliereserves van de hele wereld. De Iraakse olieproductie is door het VN-embargo echter herleid tot een vijfde van zijn capaciteit. Elke versoepeling van het embargo kan dus meteen voor de nodige inkomsten zorgen om medicamenten en andere levensnoodzakelijke goederen aan te kopen.

Half mei wordt er in New York opnieuw onderhandeld over resolutie 986, tussen VN-secretaris Boutros-Ghali en de Iraakse delegatie. Hierdoor zou Irak waarschijnlijk de toelating krijgen om voor 2 miljard dollarolie per semester uit te voeren, waarvan één derde in ruil voor voedsel en medicamenten. Struikelblok in de onderhandelingen is het derde deel dat zou worden besteed aan hulp voor de bevolking van de Koerdische provincies die niet meer onder Iraaks gezag vallen, maar onder de bescherming staan van de VN en de geallieerden.

Wij hopen dat zowel de Iraakse delegatie als de vertegenwoordigers van de VN de nodige flexibiliteit zullen opbrengen en dat de Belgische minister van Buitenlandse Zaken ervoor zal pleiten om zeer snel tot een akkoord te komen, zodat de tragische situatie waarin de Iraakse bevolking gegijzeld wordt, eindelijk enigszins kan worden verlicht. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Destexhe.

M. Destexhe (PRL-FDF). — Monsieur le Président, il s'agit évidemment d'une question grave. D'une part, les embargos doivent être organisés de façon à essayer d'éviter au maximum les souffrances de la population. D'autre part, il faut reconnaître le bien-fondé des pressions que tente d'exercer la communauté internationale sur le régime de Saddam Hussein, que, dans cette assemblée, nous dénonçons de manière unanime.

Cependant, il s'agit d'évaluer les conséquences politiques d'un geste strictement humanitaire consistant à lever l'embargo pour mettre fin à ses effets défavorables sur la population. La question, en fait complexe, est traitée de façon quelque peu simpliste dans la résolution.

Je voudrais tout d'abord mentionner quelques éléments que je n'ai pas retrouvés parmi les considérants de cette résolution.

Pour commencer, il faut savoir qu'actuellement, l'aide humanitaire est déjà exclue de l'embargo. Une organisation humanitaire, une ONG, la Croix-Rouge ou une agence des Nations unies peut en effet obtenir, en s'adressant à un comité spécial installé à New

York, une dispense l'autorisant à faire entrer en Irak une série de produits nécessaires pour une opération humanitaire. La liste des produits pourrait peut-être être complétée.

Ensuite, il ne faut pas oublier — la résolution passe ce fait sous silence — que le régime de Saddam Hussein n'est pas totalement démuni. En fait, ce dirigeant utilise ses moyens financiers pour se rééquiper militairement et nourrir sa nomenclatura, son pouvoir politique, et absolument pas pour aider la population sur le plan humanitaire, médical ou alimentaire. Saddam Hussein se sert donc délibérément de l'embargo décidé par les Nations unies à la fois pour consolider son régime politiquement et militairement et pour affamer davantage encore sa population étant donné qu'il tire certains bénéfices de cette situation, entre autres l'émotion — légitime — que celle-ci provoque à l'extérieur du pays.

Par ailleurs, la résolution émet le souhait que l'embargo soit plus sélectif. Cette demande est théoriquement facile à présenter, mais extrêmement compliquée à rencontrer sur le plan pratique. En effet, où se situe la limite ? Il faut en effet veiller à ne pas renforcer un régime que l'on désire affaiblir.

En outre, contrairement à ce qu'affirment les signataires de la résolution, le but de l'embargo n'est pas de renverser le régime de Saddam Hussein. Il est clair que les Nations unies, pour de très mauvaises raisons, ont souhaité maintenir en place le régime de Saddam Hussein à l'issue de la guerre du Golfe. Le cynisme avec lequel, après avoir libéré le Koweït, on a laissé massacrer de façon délibérée les populations kurdes et les populations chiites est absolument scandaleux. Donc dire que l'embargo actuel a pour fonction de renverser le régime, ce n'est pas vrai.

L'embargo a de tout autres fonctions et je voudrais les rappeler à M. Staes et à d'autres collègues. L'embargo a pour fonction essentielle d'essayer de faire en sorte que le régime de Saddam Hussein respecte ou accepte un certain nombre de conditions qui lui sont imposées par la communauté internationale. Or, aujourd'hui, le régime est loin d'accepter ces conditions.

La première est effectivement l'arrêt de la production d'armes chimiques et atomiques, et ce entièrement sous le contrôle des Nations unies.

Permettez-moi de m'étonner de la contradiction dans votre attitude, monsieur Staes, puisque vous avez été le premier dans cette assemblée, avec M. Anciaux et de nombreux autres collègues, à réclamer l'arrêt total des programmes d'armement nucléaire. Je vous signale que c'est précisément l'objectif de l'embargo des Nations unies de maintenir une pression sur Saddam Hussein afin de faire en sorte que son régime ne soit pas capable de produire des armes nucléaires. Si vous connaissiez un meilleur moyen que l'embargo pour exercer une pression sur M. Saddam Hussein, je serais le premier à vous suivre mais, étant donné que l'on n'a pas voulu intervenir sur le plan militaire, je ne vois personnellement pas d'autres instruments à la disposition de la communauté internationale pour atteindre cet objectif.

Deuxième groupe de conditions : que l'Irak accepte sa responsabilité dans la guerre du Golfe, libère les prisonniers koweïtiens et accepte de payer des réparations au Koweït et à la communauté internationale. Ces trois conditions sont du même ordre que celles qui ont été imposées à l'Allemagne à l'issue des conflits mondiaux. Je ne vois pas en quoi la demande de la reconnaissance du tort de l'Irak dans la guerre du Golfe peut être inacceptable.

Je rappelle qu'une résolution des Nations unies a déjà proposé de lever partiellement l'embargo, à la condition que le régime de Saddam Hussein accepte à la fois d'arrêter la production d'armement chimique et atomique et reconnaisse sa responsabilité dans la guerre du Golfe. Cette résolution a été acceptée par le Conseil de sécurité des Nations unies mais a été refusée par le régime de Saddam Hussein.

Nous nous trouvons donc devant une contradiction puisque la proposition contenue dans la résolution a déjà été émise par les Nations unies, à la condition que Saddam Hussein accepte un certain nombre de règles. Or, dans votre résolution, vous faites totalement l'impasse sur cet aspect du problème, vous faites l'impasse sur la responsabilité de Saddam Hussein dans l'utilisation de l'embargo international pour affamer sa propre population et vous faites totalement l'impasse sur ce qui a déjà été proposé par les Nations unies pour améliorer le sort des enfants

ainsi que la situation humanitaire en Irak. Nous y sommes tout aussi sensibles que vous mais le problème n'est pas de se montrer plus humanitaires les uns que les autres, le problème n'est pas de faire de la surenchère humanitaire, mais bien de tenter d'analyser lucidement ce que l'on peut faire à la fois pour améliorer la situation sanitaire et humanitaire de la population irakienne tout en maintenant en même temps une forme de pression sur le régime de Saddam Hussein. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est à Mme Bribosia.

Mme Bribosia-Picard (PSC). — Monsieur le Président, comme l'ont déjà dit les intervenants qui m'ont précédée, une quatrième session de pourparlers entre l'Irak et les Nations unies s'est ouverte, lundi dernier, afin d'alléger l'embargo qui pèse sur ce pays depuis août 1990, à la suite de l'invasion du Koweït par les troupes de Saddam Hussein. Il s'agit de s'entendre sur les modalités de l'application de la résolution 986 du Conseil de sécurité qui prévoit la possibilité d'autoriser le régime de Bagdad à exporter à nouveau du pétrole brut afin de payer la facture d'importations de nourriture et de médicaments. On y parle de l'autorisation de vendre du pétrole brut pour un montant de deux milliards de dollars pour une période de six mois renouvelable.

Loin de moi l'idée de plaider pour un allègement des sanctions qui pourrait bénéficier à la réhabilitation du régime de Saddam Hussein.

La résolution qui est aujourd'hui soumise au vote concerne la situation de la population irakienne. Il faut reconnaître que l'embargo qui a été décrété a touché le régime irakien, mais nous constatons que celui-ci est toujours en place. Nous pensons que la population irakienne souffre beaucoup plus du fait des sanctions que le régime lui-même. Elle est en effet privée des moyens de se nourrir et de se soigner. Les experts qui ont été entendus nous ont décrit une situation intolérable. Mme Lizin et M. Staes nous ont fait part de leurs expériences personnelles. Voilà pourquoi nous voudrions un réaménagement de l'embargo sur l'Irak.

D'un point de vue moral, il nous paraît inacceptable de prendre en otage une population qui souffre déjà de la dictature et d'épuiser un peuple dans l'espoir de le voir se révolter contre ses dirigeants. Il semble que cette stratégie soit totalement contre-productive. Elle renforce le sentiment anti-occidental de la population et n'affaiblit pas le régime.

Cet embargo ne risque-t-il pas de provoquer plus de morts civils qu'il n'y eut de morts lors de la guerre ?

Au-delà du cas irakien, ne convient-il pas de s'interroger sur le rapport coût-bénéfice des sanctions économiques et du bien-fondé de tels procédés ?

Il existe bien sûr de nombreux États délinquants qui ne respectent aucune des valeurs que l'Occident défend depuis un peu plus de deux siècles. Il y a de nombreux États où l'État de droit, le respect de la liberté individuelle, le respect de la dignité humaine... ne sont que des concepts théoriques sans concrétisations réelles et pratiques. Pourtant, ces États sont reconnus souverains et égaux puisqu'ils siègent au sein de l'assemblée générale des Nations unies.

Il est bien difficile de modifier la nature de ces régimes qui se replient derrière le principe de non-ingérence dans les affaires intérieures ou accusent l'Occident de néo-impérialisme. L'usage de la violence et de la guerre comme mode de résolution des conflits tend à disparaître en Occident. C'est un des acquis de notre fin de siècle. Le moteur des relations internationales emprunte le plus souvent des voies pacifiques, souvent synonymes d'inefficacité. Un des moyens de pression les moins inefficaces est celui des sanctions économiques. Cela consiste à viser un régime politique à un endroit très sensible : au cœur de son existence, c'est-à-dire ses ressources économiques. Il survient, dès lors, un problème : celui du calibrage adéquat et très précis des sanctions économiques qui ne doivent pas priver à la fois la population et le régime de toute ressource économique. L'exercice devient périlleux. Il convient de s'interroger en profondeur sur le principe de sélectivité car il s'agit de ne pas atteindre en premier lieu ceux-là mêmes que nous voulons aider.

Le cas irakien constitue un exemple précis des effets pervers d'un embargo économique. La population souffre beaucoup plus rapidement et plus vivement que le régime. C'est un exemple que nous devrions méditer lorsque nous songeons au recours à des sanctions économiques contre des États délinquants comme le Nigeria, par exemple.

Voilà pourquoi, sans vouloir en aucune manière réhabiliter le régime de Saddam Hussein, nous souhaiterions que la population irakienne puisse jouir des droits élémentaires de se nourrir et de se soigner, droits que devrait posséder tout être humain sur cette planète. Tout être humain a droit à une vie décente qui respecte son inaliénable dignité humaine, que cela soit en Belgique ou en Irak. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Anciaux.

De heer Anciaux (VU). — Mijnheer de Voorzitter, het voorstel van resolutie dat enkele leden van de CVP hebben ingediend, kan rekenen op de steun van de Volksunie. Met dit voorstel wordt vanuit een federale assemblee voor de eerste keer met de vinger gewezen naar de internationale politiek die ten opzichte van Irak wordt gevoerd.

Op het internationale forum wordt enorm veel aandacht besteed aan het bestraffen van Irak, niet omwille van zijn agressieve houding tegenover een buurland, niet omwille van zijn onverdraagzame houding tegenover minderheden in zijn bevolking, niet omwille van de schandalige manier waarop het regime van Irak de Koerden behandelt en uitroeit, maar vooral omdat Irak een rijk land is met veel olieproductie en omdat Irak een sleutelpositie kan innemen in de internationale oliehandel. Door de Golfoorlog bracht Irak de olieproductie tijdelijk in gevaar, wat in dit strategisch gebied in de wereld nogal wat onrust veroorzaakte.

De resolutie is gericht tegen het embargo van de Verenigde Naties. Een tijdelijk embargo is niet altijd negatief. Ik verwijs in dit verband naar het voorstel van de heer Staes zelf ten opzichte van Nigeria, waar ik trouwens achter sta. Zij kunnen soms een belangrijke symbolische functie hebben. Het embargo tegen Irak dat nu al bijna zes jaar van kracht is, had echter al van in het begin nefaste gevolgen voor de bevolking, vooral voor de gezondheid van de kinderen. In die zin is het schrijnend dat sommigen, waaronder de heer Destexhe, nog altijd niet begrepen hebben dat degenen die deze resolutie steunen de dictatuur van Saddam Hoessein geenszins aanmoedigen, maar dat zij alleen wensen te voorkomen dat de verkeerde mensen er het slachtoffer van worden.

M. Destexhe (PRL-FDF). — Nous devons tous lutter contre le régime de Saddam Hussein. La question est de savoir quelle est la meilleure façon de procéder, mais, au niveau des intentions, je crois qu'il y a un consensus.

De heer Anciaux (VU). — Mijnheer de Voorzitter, het voorstel van de heer Destexhe doet mij denken aan een vader die zijn kind dagelijks afranselt en waarbij de politie van de gemeente die dat heeft opgemerkt, als straf beslist dat dit kind niet meer naar de school mag gaan of dat het 's middags in de school geen eten meer krijgt. Het gevolg daarvan zou zijn dat dit kind nog meer onder de invloed komt van zijn agressieve vader. Een dergelijke internationale politiek zou volgens hem ten opzichte van Irak moeten worden gevoerd. Hij straft de verkeerde persoon. Hij gaat ervan uit dat een dictator zoals Saddam Hoessein ook maar enigszins bezorgd is voor de zwakkeren in zijn land.

M. Destexhe (PRL-FDF). — Le régime de Saddam Hussein cherche à produire des armes nucléaires. Une levée de l'embargo signifie — j'espère que vous en êtes conscient — permettre à ce régime d'échapper au contrôle des Nations unies dans toute une série de domaines. Bien entendu, il faut aider les enfants, mais il convient également d'être réaliste quant aux conséquences d'une levée de l'embargo.

De heer Anciaux (VU). — Mijnheer de Voorzitter, het spreekt vanzelf dat het niet de bedoeling is van de indieners en van de voorstanders van deze resolutie door het opheffen van het

embargo Saddam Hoessein groen licht te geven voor het voortzetten van zijn politiek. Dat heeft absoluut niets te maken met de inhoud van deze resolutie.

Ik verklaar nogmaals dat ik ervan uitga dat Saddam Hoessein zich niet bezorgd maakt over zijn onderdanen en dat hij eigenlijk in zijn vuistje lacht, daar dit embargo weinig of geen invloed heeft op het rijkelijk leven van de dictator zelf, maar dat het de bevolking schade toebrengt. Hiervan zal hij volgens mij geen enkele nacht wakker liggen. «Meneer de president, slaap zacht.» Als argument tegen deze resolutie wordt gezegd dat wij Saddam Hoessein anders *carte blanche* geven voor zijn internationaal terrorisme of voor zijn bedreiging van de vrede, of voor zijn verdere bewapening, maar niets in deze resolutie wijst erop dat Saddam Hoessein verder zou kunnen gaan met zijn bewapeningswedloop of met zijn nucleaire bewapening. Integendeel, in deze resolutie werd zelfs uitdrukkelijk een fundamentele veroordeling opgenomen van elke dictatuur, dus in het bijzonder van deze van Saddam Hoessein.

Het is belangrijk om over het nut van het embargo na te denken. De internationale politiek wordt vaak bepaald door andere dan edele motieven zoals mensenrechten, respect voor het milieu of volkerenrechten. Meestal is de internationale politiek enkel gebaseerd op de economische krachtverhoudingen en op mogelijke gunstige economische gevolgen. Deze resolutie is ook duidelijk gericht tegen de Verenigde Staten, die als een soort «gendarm» de wereld pogen op te leggen welk regime al dan niet, onder welke omstandigheden, en om welke reden, moet worden gestraft. De internationale gemeenschap en ook ons land hebben volgens mij een fout gemaakt door zich blindelings solidair te verklaren in de Golfoorlog met de geallieerden en de sancties. Wij hollen hierbij een blinde achterna, want in vele andere gebieden van de wereld bestaan brandhaarden en ernstige conflicten die noch door de internationale gemeenschap, noch door de Verenigde Staten worden aangepakt. Hierop wijzen vormt ook een deel van de kracht van deze resolutie.

Het amendement van mevrouw Sémer verdient volledige steun, maar ik heb er één bedenking bij. Zij verwacht en hoopt dat de volgende onderhandelingen tussen de Verenigde Naties en Irak tot een versoepeling van het systeem zouden kunnen leiden. Ik kreeg hierbij de indruk dat mevrouw Sémer hiermee bedoelt dat wij als klein landje niet rechtstreeks initiatieven mogen nemen of geen stappen mogen zetten naar de Verenigde Naties toe. Volgens mij, en ik denk dat zij het hiermee eens zal zijn, moeten wij ook eenzijdig, zonder enige soepelheid van Irak, kunnen besluiten dat dit embargo nefast is voor de bevolking. Ook ik hoop op soepelheid van de Verenigde Naties en van Irak, maar ik wacht er niet op. Het was niet de bedoeling van de indier van de resolutie dat Irak eerst *goodwill* moet tonen, vooraleer er een opheffing van het embargo zou kunnen komen.

Mevrouw Sémer (SP). — Mijnheer Anciaux, met mijn amendement wil ik duidelijk maken dat er reeds heel wat ondernomen is. Ik wil ook een signaal geven voor wat er nog moet gebeuren. De resolutie wekt de indruk dat er helemaal nog geen pogingen ondernomen zijn. Ik voeg hier ook de uitdrukkelijke wens aan toe dat de minister van Buitenlandse Zaken zal pleiten voor de opschorting van het embargo.

De heer Anciaux (VU). — Mijn indruk was dus verkeerd en ik onderschrijf dit amendement volkomen. Ik dacht echter dat mevrouw Sémer het opheffen van de boycot verbond aan een voorwaarde, namelijk een soepeler houding van Irak. Dit kon niet volgens mij. Ik verontschuldigd mij hiervoor. Ik was wel steeds overtuigd van de goede bedoelingen.

De Volksunie zal uiteraard deze resolutie steunen. Wij moeten onszelf echter niet wijsmaken dat wij hiermee een belangrijke daad hebben gesteld. De resolutie moeten wij gebruiken om de minister van Buitenlandse Zaken aan te porren om concrete initiatieven te nemen om het embargo op te heffen.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Staes.

De heer Staes (CVP). — Mijnheer de Voorzitter, ik wil even ingaan op een opmerking van de heer Destexhe, alhoewel ik eigenlijk niet weet of het sop de kool wel waard is.

Wij moeten ernstig blijven. De heer Destexhe wil de indianers van de resolutie onder de neus wrijven dat de tekst ervan, ook al is het wellicht niet de bedoeling, steun verleent aan de verdere ontwikkeling van nucleaire wapens door het regime van Saddam Hoessein, hoewel dezelfde indianers een paar weken geleden nog pleitten tegen de Franse kernproeven. Ik vraag me af of hij wel goed hoort wat de indianers hebben gesteld. Indien hij problemen heeft met zijn oren, moet hij naar de dokter gaan. Het is volkomen fout zulke politieke spelletjes te spelen op een ogenblik dat reeds 600 000 kinderen zijn omgekomen. Zulke argumenten horen niet thuis in een dergelijk debat.

M. le Président. — La parole est à M. Destexhe.

M. Destexhe (PRL-FDF). — Monsieur le Président, soit M. Staes et moi nous sommes mal compris soit M. Staes ne veut pas comprendre. Vous pourrez réagir par la suite, monsieur Staes. Pour ma part, je supporte très bien les insultes. Si vous souhaitez que je consulte un médecin, je l'accepte. Étant médecin, je peux même m'auto-consulter, si vous le désirez.

Une fois de plus, ne nous faites pas dire ce que nous n'avons pas dit. Dans ce type de débat, ce n'est pas la logique majorité-opposition qui prévaut. D'ailleurs, M. Anciaux soutient la résolution.

Je m'interroge simplement sur les conséquences d'une levée de l'embargo. L'une d'entre elles serait peut-être — j'insiste sur ce terme, — car rien n'est jamais sûr avec Saddam Hussein — une amélioration de la situation sanitaire dans le pays. Mais une levée de l'embargo entraîne inévitablement d'autres conséquences immédiates, dont une victoire politique pour Saddam Hussein, ce qui lui donnerait, dans le même temps, les moyens de renforcer davantage son régime, de continuer à équiper son armée, comme c'est le cas actuellement, et éventuellement de poursuivre son programme de développement des armes atomiques et chimiques. Je n'ai nullement tenté de démontrer que vous soutenez le programme atomique de Saddam Hussein. J'ai simplement dit qu'une conséquence des mesures que vous proposez peut être et sera très probablement un renforcement de la capacité de l'Irak à développer son programme nucléaire. Vous dites dans votre résolution que les Nations unies font preuve de naïveté politique. À mes yeux, c'est vous, monsieur Staes, qui faites preuve de naïveté politique quant au régime irakien. Je le répète, les Nations unies ont proposé avant vous une levée partielle de l'embargo pour autoriser l'Irak à vendre du pétrole, ce qui lui aurait permis d'acheter des aides humanitaires, des médicaments et de l'alimentation pour sa population. Je vous rappelle, une fois de plus, que c'est l'Irak, et non les Nations unies, qui a refusé cette proposition.

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion, je la déclare close.

Daar niemand meer het woord vraagt in de beraadslaging, verklaar ik ze voor gesloten.

Mevrouw Sémer c.s. stelt volgend amendement voor:

«*In het dispositief vóór het laatste lid de volgende consideransen invoegen:*

«*— Stelt vast dat op 8 april 1996 in New York de onderhandelingen werden hernomen tussen de Iraakse regering en de VN-vertegenwoordigers over de resolutie 986 van april 1995, in dat medio mei eerstkomend nieuwe onderhandelingen zullen plaatshebben;*

«*— Hoopt dat in de onmiddellijke toekomst zowel de vertegenwoordigers van de VN als de Iraakse regering de nodige flexibiliteit zouden kunnen opbrengen.»*

«*Insérer, avant le dernier alinéa du dispositif, les considérants suivants:*

«*— Constate que, le 8 avril 1996, les négociations ont repris à New York entre le gouvernement irakien et les représentants des Nations unies sur la résolution 986 d'avril 1995, et que de nouvelles négociations auront lieu à la mi-mai;*

— *Espère que les représentants des Nations unies comme le gouvernement irakien pourront, dans un avenir immédiat, faire preuve de la souplesse voulue.* »

Le vote sur l'amendement est réservé.

De stemming over het amendement is aangehouden.

Il sera procédé ultérieurement au vote réservé ainsi qu'au vote sur la proposition de résolution.

De aangehouden stemming en de stemming over het voorstel van resolutie hebben later plaats.

WETSONTWERP — PROJET DE LOI

Indiening — Dépôt

De Voorzitter. — De Regering heeft ingediend een wetsontwerp tot wijziging van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

Le Gouvernement a déposé un projet de loi modifiant les lois sur le Conseil d'État, coordonnées le 12 janvier 1973.

Dit wetsontwerp zal worden gedrukt en rondgedeeld.

Ce projet de loi sera imprimé et distribué.

Het wordt verwezen naar de commissie voor de Binnenlandse en Administratieve aangelegenheden.

Il est renvoyé à la commission de l'Intérieur et des Affaires administratives.

PROPOSITIONS — VOORSTELLEN

Dépôt — Indiening

M. le Président. — Les propositions de loi ci-après ont été déposées :

1° Par Mme Lizin réglant certains aspects non couverts des séquelles de guerre;

De volgende wetsvoorstellen werden ingediend :

1° Door mevrouw Lizin strekkende om een aantal aspecten van de nasleep van de oorlog te regelen;

2° Par M. Mahoux modifiant la loi du 7 février 1994 pour évaluer la politique de coopération au développement en fonction du respect des droits de l'homme;

2° Door de heer Mahoux tot wijziging van de wet van 7 februari 1994 om het beleid van ontwikkelingssamenwerking te toetsen aan de eerbied voor de rechten van de mens;

3° Par Mme Milquet créant un tribunal de la famille.

3° Door mevrouw Milquet houdende instelling van een familierechtbank.

Les propositions de résolution ci-après ont été déposées :

1° Par M. Lallemand visant à initier une recherche d'informations et un débat à propos des problèmes de fin de vie;

De volgende voorstellen van resolutie werden ingediend :

1° Door de heer Lallemand strekkende om informatie te verzamelen en een debat op gang te brengen over de problemen die met het levenseinde te maken hebben;

2° Par M. Mahoux relative à la protection du peuple tibétain et de sa culture;

2° Door de heer Mahoux betreffende de bescherming van het Tibetaanse volk en zijn cultuur;

3° Par M. Anciaux relative aux droits de l'homme des minorités ethniques et religieuses en Inde ainsi qu'au droit à une certaine forme d'autonomie.

3° Door de heer Anciaux betreffende de mensenrechten van etnische en religieuze minderheden in Indië en het recht op een zekere vorm van autonomie.

Par ailleurs, M. Vandenberghe a déposé une proposition instituant une commission parlementaire chargée d'enquêter sur la criminalité organisée en Belgique.

De heer Vandenberghe heeft ingediend een voorstel tot instelling van een parlementaire commissie van onderzoek naar de georganiseerde criminaliteit in België.

Ces propositions seront traduites, imprimées et distribuées.

Deze voorstellen zullen worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Il sera statué ultérieurement sur la prise en considération.

Er zal later over de inoverwegingneming worden beslist.

DEMANDE D'EXPLICATIONS — VRAAG OM UITLEG

Dépôt — Indiening

M. le Président. — Le Bureau a été saisi de la demande d'explications suivante :

De M. Hatry au Vice-Premier ministre et ministre de l'Économie et des Télécommunications sur « la carence totale des autorités belges quant à l'utilisation du LPG carburant, qui est de tous les carburants automobiles celui dont le caractère polluant est le plus faible ».

Het Bureau heeft volgende vraag om uitleg ontvangen :

Van de heer Hatry aan de Vice-Eerste minister en minister van Economie en Telecommunicatie over « het totaal in gebreke blijven van de Belgische overheid met betrekking tot het gebruik van LPG-brandstof, die van alle brandstoffen voor auto's het minst vervullend is ».

— Renvoi en séance plénière.

Verwezen naar de plenaire vergadering.

Mesdames, messieurs, notre ordre du jour est ainsi épuisé.

Onze agenda voor vandaag is afgewerkt.

Le Sénat se réunira demain, jeudi 9 mai 1996, à 15 heures.

De Senaat vergadert opnieuw morgen, donderdag 9 mei 1996, om 15 uur.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(La séance est levée à 17 h 50 m.)

(De vergadering wordt gesloten om 17 h 50 m.)